

Metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon ja metsätalouden kilpailukyky

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu
Kilpailukyky
61/2009

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

METSÄALAN STRATEGISEN OHJELMAN KILPAILUKYKYTYÖRYHMÄ

Metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon ja metsätalouden kilpailukyky

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja

Kilpailukyky

61/2009

Tekijät Författare Authors Metsäalan strategisen ohjelman kilpailukykytyöryhmä puheenjohtaja Juha Ojala	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Marraskuu 2009 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon ja metsätalouden kilpailukyky	
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Suomen metsäteollisuus on viime vuosina ollut suurten muutosten kohteena ja muutokset tulevat todennäköisesti jatkumaan. Metsäteollisuuden suhteellinen osuus tavaraviennistämme on ollut laskussa, mutta edelleen Suomen tavaraviennin arvosta noin 17 % tulee metsäteollisuudesta (v. 2008) ja sen osuus teollisuustuotannosta on noin 15 prosenttia. Metsäteollisuuden ja metsätalouden BKT-osuus oli v. 2007 5,9 prosenttia.</p> <p>Metsäsektorin toimintaedellytysten parantamisella on siis edelleen erittäin suuri kansantaloudellinen merkitys. Metsäsektorin tuottamat tuotteet ja palvelut ovat myös erinomainen ratkaisu moniin keskeisiin haasteisiin: esim. ilmaston muutoksen torjumiseen, fossiilisten polttoainoiden vähenemiseen ja niiden korvaamiseen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.</p> <p>Metsäalan strategisen ohjelman yhtenä painopistealueena on metsätalouden ja metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon varmistaminen. Tässä selvityksessä luodaan katsaus metsäsektorin toimintaympäristön ja sen eri osatekijöiden kilpailukykyyn. Tarkastelujen pohjalta tehdään eräitä toimenpide-ehdotuksia, jolla suomalaisen metsä- ja puutuoteteollisuuden ja metsätalouden kilpailukykyä voitaisiin parantaa.</p> <p>Metsäalaa voidaan tarkastella monella eri tarkastelutasolla, esimerkiksi metsätalouden, metsäteollisuuden, metsäalan, metsäsektorin tai koko metsäklusterin osalta.</p> <p>Tässä selvityksessä keskitytään metsäteollisuuden sekä puutuoteteollisuuden kilpailukykyyn arviointiin. Lisäksi tarkastellaan metsätalouden kannattavuutta ja kilpailukykyä.</p> <p>Selvitystä varten TEM tilasi keväällä 2009 Indufor Oy:ltä, Pellervon taloudelliselta tutkimuslaitokselta ja Metsäntutkimuslaitokselta pohjaselvityksiä Suomen kilpailukykyä. Lisäksi tässä selvityksessä on käytetty eräitä muita viime aikoina julkaistuja metsäalaa käsitteleviä selvityksiä. Tämän selvityksen tavoitteena on kerätä yhteen keskeisimmät metsäsektorin toimintaympäristön kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät ja niiden pohjalta ehdotetaan kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä. Selvityksen ja toimenpide-ehdotusten tukena on ollut metsäalan eri taustaryhmien nimeämä ohjausryhmä.</p> <p>Suomen metsä- ja puutuoteteollisuuden toimintaympäristön nykyisiä kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä ei tämän selvityksen lukujen valossa voi pitää kovin hyvinä. Huomattava on, että tässä tarkastelussa ei ole kohteena yritysten kilpailukyky, vaan niiden toimintaympäristön kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät. Yritysten kilpailukykyyn vaikuttaa toki myös muut tekijät kuten liiketoimintaosaamisen taso, yritysten strategia ja yrityksen johtaminen.</p> <p>Keskeisimmät toimenpiteet ovat toimialan omia, yritysten ja metsänomistajien toimenpiteitä. Julkisen sektorin rooli metsäteollisuuden kilpailukykyyn edistämässä on vähäisempi.</p> <p>Raportissa tehdään ehdotuksia metsäalan kilpailukykyyn parantamiseksi nopealla ja pidemmällä aikavälillä. Toimenpide-ehdotukset saatetaan valtioneuvoston päätöksentekoon.</p>	
Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: Metsäalan strateginen ohjelma/Juha Ojala, puh. 010 606 3562	
Asiasanat Nyckelord Key words metsäteollisuus, metsätalous, metsäala, metsäsektori, metsäklusteri, puuteollisuus, kannattavuus, kilpailukyky, puu, energia, tuottavuus	
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-305-5
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 51	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Sisältö

METSÄ- JA PUUTUOTETEOLLISUUDEN KOTIMAISEN TUOTANNON JA METSÄTALOUDEN KILPAILUKYKY

1 Johdanto.....	6
2 Metsä- ja puutuoteteollisuuden nykytila ja tulevaisuuden näkymät.....	8
2.1 Tarkastelua metsäteollisuuden tuotantopanoksista.....	8
2.1.1 Puuraaka-aine.....	10
2.1.2 Energia.....	11
2.1.3 Työvoima.....	13
2.1.4 Suomen metsäteollisuuden tuotantopanosten tulevaisuudennäkymät.....	14
2.2 Tarkastelua metsäteollisuuden tuotantoprosessista ja tuotoksista.....	15
2.2.1 Tuotannon rakenne ja määrä.....	15
2.2.2 Tuottavuus.....	16
2.2.3 Jalostusarvo.....	18
2.2.4 Suomen metsäteollisuuden tuotosten ja markkinoiden tulevaisuudennäkymät.....	19
2.3 Tarkastelua metsäteollisuuden toimintaympäristöstä.....	22
2.3.1 Metsäsektorin muutosajurit.....	22
2.3.2 Kilpailutilanne.....	22
2.3.3 Verotus.....	23
3 Metsätalouden kannattavuus ja kilpailukyky.....	24
4 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet.....	26
Lähteet.....	31
Liite 1: Ohjausryhmän jäsenet.....	32

KONKURRENSKRAFTEN HOS DEN INHEMSKA PRODUKTIONEN INOM SKOGS- OCH TRÄVARUINDUSTRIN OCH SKOGSBRUKET

1 Bakgrund.....	34
4 Slutsatser och utvecklingsförslag.....	36

COMPETITIVENESS OF DOMESTIC PRODUCTION IN FINNISH FORESTRY AND THE FOREST AND WOOD PRODUCT INDUSTRY

1 Background.....	42
4 Conclusions and development proposals.....	44

1 Johdanto

Suomen metsäteollisuus on viime vuosina ollut suurten muutosten kohteena ja muutokset tulevat todennäköisesti jatkumaan. Metsäteollisuuden suhteellinen osuus tavaraviennistämme on ollut laskussa, mutta edelleen Suomen tavaraviennin arvosta noin 17 prosenttia tulee metsäteollisuudesta (v. 2008) ja sen osuus teollisuustuotannosta on noin 15 prosenttia. Metsäteollisuuden ja metsätalouden BKT-osuus oli v. 2007 5,9 prosenttia. Metsäteollisuuden piirissä työskenteli vuonna 2008 noin 58 000 (v. 1990 noin 92 000) henkilöä, lisäksi metsätaloudessa työskenteli noin 24 000 henkilöä. Metsäteollisuus ja metsätalous työllistävät siis edelleen suoraan yli 80 000 työntekijää ja koko klusteri noin 200 000 työntekijää.

Metsäsektorin toimintaedellytysten parantamisella on siis edelleen erittäin suuri kansantaloudellinen merkitys. Metsäsektorin tuottamat tuotteet ja palvelut ovat myös erinomainen ratkaisu moniin keskeisiin haasteisiin: esim. ilmaston muutoksen torjumiseen, fossiilisten polttoaineiden vähenemiseen ja niiden korvaamiseen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.

Metsäalan strategisen ohjelman yhtenä painopistealueena on metsätalouden ja metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon varmistaminen. Tässä selvityksessä luodaan katsaus metsäsektorin toimintaympäristön ja sen eri osatekijöiden kilpailukykyyn. Tarkastelujen pohjalta tehdään eräitä toimenpide-ehtotuksia, jolla suomalaisen metsä- ja puutuoteteollisuuden ja metsätalouden kilpailukykyä voitaisiin parantaa. Ehdotukset eivät sinänsä ole uusia, mutta niiden toteutus pitäisi aloittaa nopeasti ja tehokkaasti toivottujen vaikutusten ja muutosten saamiseksi aikaan.

Metsäalaa voidaan tarkastella monella eri tarkastelutasolla, esimerkiksi metsätalouden, metsäteollisuuden, metsäalan, metsäsektorin tai koko metsäklusterin osalta. Laajin käsite on metsäala, se käsittää sekä metsäsektorin että metsiin liittyvän muun käytön (virkistys, matkailu, kulttuuri, jne.). Metsäteollisuuden aloja ovat massa- ja paperiteollisuus ja puutuoteteollisuus. Puutuoteteollisuuteen kuuluvat saha-, levy-, puutaloteollisuus, rakennuspuusepän- ja puusepänteollisuus ja huonekaluteollisuus. Laajin metsäalan tarkastelutaso on metsäklusteri, johon kuuluvat myös muun muassa alan konepajateollisuus, kemianteollisuus sekä palvelun tarjoajia kuten tutkimus ja konsultointi. Tässä selvityksessä keskitytään metsäteollisuuden sekä puutuoteteollisuuden kilpailukykyyn arviointiin. Lisäksi tarkastellaan metsätalouden kannattavuutta ja kilpailukykyä.

Teollisuuden toimintaympäristön kilpailukykyä arvioidaan suhteessa tärkeimpiin Suomen metsäsektorin kilpailijamaihin, joita ovat Euroopassa Ruotsi, Saksa, Itävalta, Ranska, Norja, Viro, Liettua ja Tsekki. Muualla maailmassa kilpailijoita metsäteollisuuden markkinoilla ovat mm. USA, Kanada ja Kiina.

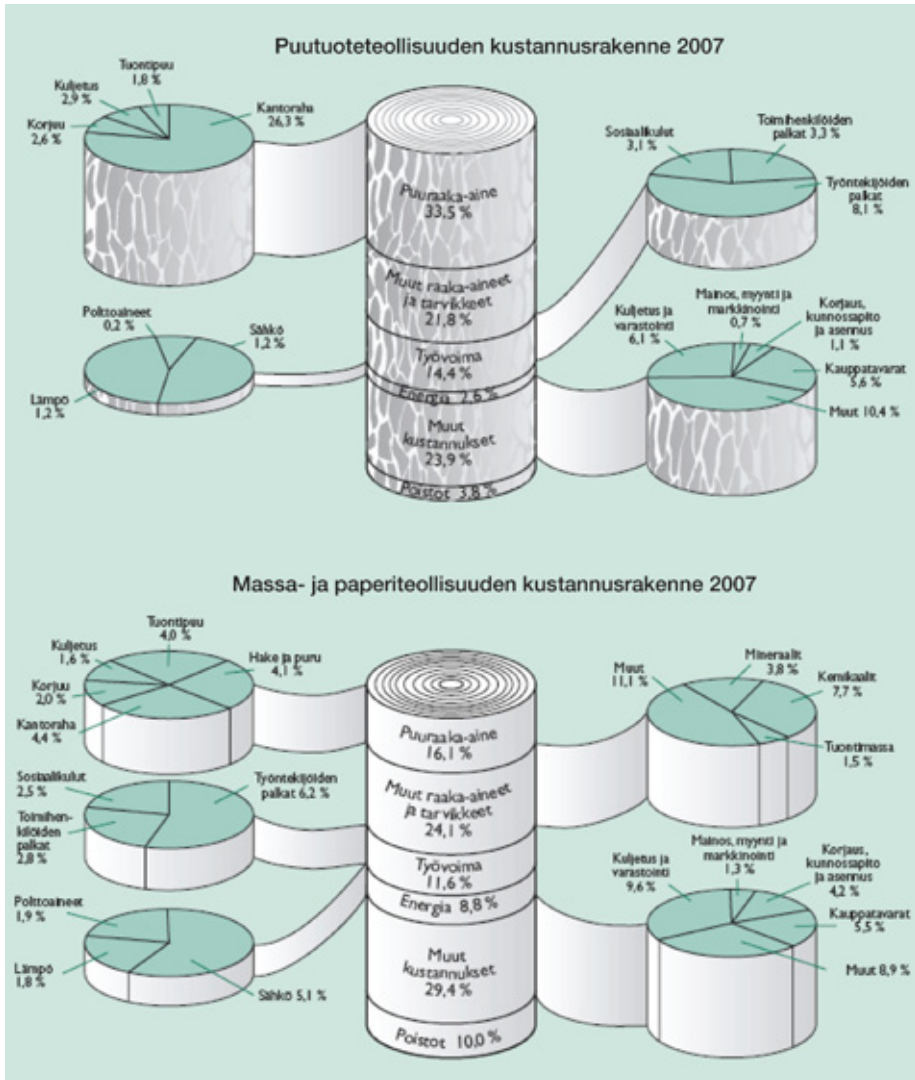
Selvitystä varten TEM tilasi keväällä 2009 Indufor Oy:ltä, Pellervon taloudelliselta tutkimuslaitokselta ja Metsäntutkimuslaitokselta pohjaselvityksiä Suomen kilpailukyvyistä. Lisäksi tässä selvityksessä on käytetty eräitä muita viime aikoina julkaistuja metsäalaa käsitteleviä selvityksiä. Tämän selvityksen tavoitteena on kerätä yhteen keskeisimmät metsäsektorin toimintaympäristön kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät ja niiden pohjalta ehdotetaan kilpailukykyä parantavia toimenpiteitä. Selvityksen ja toimenpide-ehdotusten tukena on ollut metsäalan eri taustaryhmien nimeämä ohjausryhmä (liite 1).

2 Metsä- ja puutuoteteollisuuden nykytila ja tulevaisuuden näkymät

2.1 Tarkastelua metsäteollisuuden tuotantopanoksista

Suomessa metsäteollisuuden kustannusrakenne eroaa suuresti massa- ja paperiteollisuuden ja puutuoteteollisuuden osalta. Puutuoteteollisuudessa puuraaka-ainekustannusten osuus on suurempi ja huippuvuonna 2007 raaka-ainekustannusten osuus oli noin 33,5 prosenttia. Sahateollisuudessa osana puutuoteteollisuutta raaka-aineen osuus kokonaiskustannuksista on vielä tätä suurempi. Massa- ja paperiteollisuus on puolestaan hyvin pääomavaltainen toimiala.

Kuvio 1. Massa- ja paperiteollisuuden sekä puutuoteteollisuuden kustannusrakenne 2007 (Metla)

Lähde: Tilastokeskus, Metla

Eri maiden välillä on suuria eroja kustannusrakenteissa. Kustannusrakenteiden erot johtuvat mm. tuotevalikoimasta, raaka-ainepohjasta, tuotantopanosten hinnoista, konekannasta ja erityisesti logistiikasta.

Suomen massa- ja paperiteollisuuden ja sahateollisuuden euromääräiset kustannukset ovat vuosina 2000–2008 nousseet kilpailijoita nopeammin. Samalla ajanjaksoilla lopputuotteiden hintakehitys on ollut laskeva, erityisesti massa- ja paperiteollisuudessa. Sahatavaran kysynnässä vaihtelut ovat olleet suuria.

2.1.1 Puuraaka-aine

Massa- ja paperiteollisuuden raaka-ainepohja on Suomessa hyvin raakapuuvaltaista. Noin 90 prosenttia puuraaka-aineesta on neitseellistä raakapuuta. Kilpailijamaista vain Kanadan ja Ruotsin massa- ja paperiteollisuus on näin raakapuuriippuvaista. Monissa kilpailijamaissa, kuten mm. Saksassa kierrätyspaperin osuus raaka-aineesta on huomattavasti suurempi. Suuresta raakapuuriippuvuudesta johtuen puun hinnanmuutoksilla on suuri vaikutus suomalaisen teollisuuden kustannusrakenteeseen. Kierrätyspaperia ja markkinamassaa raaka-aineenaan käyttävät kilpailijamaat ovat saaneet näiden raaka-aineiden hinnan laskusta kilpailuetua (Indufor).

Suomalaisen sahateollisuuden käyttämän raaka-aineen hinta on noussut muita tärkeimpiä kilpailijamaita enemmän. On myös huomattava, että Ruotsi ja Kanada ovat hyötynet valuuttakursseissa tapahtuneista muutoksista. Sahateollisuuden raaka-aineen hinta on noussut Suomessa vuodesta 2000 vuoteen 2008 vajaalla 4 prosentilla/vuosi. Ruotsissa nousu on ollut alle prosentin ja Kanadassa sahateollisuuden raaka-aineen hinta on tällä tarkasteluajavälillä laskenut yli 3 prosentilla.

Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT) on tehnyt selvityksen Suomen ja sen tärkeimpien Eurooppalaisten kilpailijamaiden puun hintatasosta vuodesta 1996 lähtien. Tämän selvityksen mukaan puun hinta on Suomessa ollut suhteellisesti kallista verrattuna useimpiin kilpailijamaihin koko tämän tarkastelujakson. Saksa on ollut Suomen ohella myös korkean puun hinnan alue. Matalan puun hinnan alueita ovat olleet Viro, Liettua, Tsekki ja myös Ruotsi, vaikka Ruotsissa on samankaltainen tuotannon rakenne ja puun laatuvaatimukset kuin Suomessa. Suomen nykyistä hintatasoa verrattuna kilpailijamaihin eri puutavaralajeittain on kuvattu seuraavassa taulukossa. Huomattava on, että tuloksiin luonnollisesti vaikuttaa valittu aikaväli ja lähtötilanne.

Taulukko 1. Puuraaka-aineen tienvärsihinnan taso eri maissa Suomeen verrattuna, helmikuu 2009

	Suomi	Ruotsi	Norja	Saksa*	Itävalta	Viro	Liettua	Tsekki
Kuusitukki	100	68	74	126	83	58	63	75
Mäntytukki	100	72	75	..	100	66	66	69
Kuusikuitu	100	78	79	48	51	62
Mäntykuitu	100	90	..	133	97	60	63	75
Koivukuitu	100	88	64	68	..

* Baijeri

Lähde: PTT

PTT:n selvityksen mukaan erot puun hintatasoissa johtuvat lähinnä erilaisesta puun kysyntä- ja tarjontarakenteesta, mutta myös metsäteollisuuden tuotannon jalostusasteessa olevat erot selittävät puun hinnoissa olevaa eroa. Vaihtelua on aiheuttanut tarkastelujaksolla myös luonnontuhot. Sahateollisuuden raaka-aineen hinnassa on tapahtunut poikkeuksellisen suurta vaihtelua vuosina 2007 ja 2008. Syynä on ollut lopputuotteiden kysynnän voimakas vaihtelu, vaikeudet puun saatavuudessa

sekä hankalat korjuuolosuhteet. Puun hinta on laskusuhdanteen takia voimakkaasti pudonnut vuodesta 2008.

Eri maiden puumarkkinat toimivat muiden maiden markkinoista riippumattomasti. Maan omasta metsäteollisuuden tuotannosta muodostuu puun kysyntä, joka tyydytetään lähinnä oman maan puun tarjonnalla. Mikäli maat muodostaisivat yhteisen puumarkkina-alueen, olisivat eri maiden väliset puun hintaerot nykyistä pienempiä. Toisaalta volatilitteetti on kasvanut Itämeren alueella.

Suomen metsäteollisuuden suuremmat puukustannukset ovat heikentäneet Suomessa toimivien tuotantolaitosten kilpailukykyä. Tästä huolimatta metsäteollisuuden kannattavuudessa keskimäärin ei ole ollut tarkasteluajavälillä 1996–2009 huomattavia eroja eri maiden välillä, joskin suurimmista metsäteollisuusyrityksistä suomalaisen yritysten sijoitetun pääoman tuotto on ollut viime vuosina vaatimaton verrattuna globaaleihin kilpailijoihin (Ernst & Young). Paikallisia eroja löytyy erityisesti sahatteollisuudessa. Tehdas- tai sahatteollisuuteen vaikuttavat mm. maiden erilaiset kaukokuljetus- ja hallintomenot. Näitä menoja ei tässä hintatarkasteluissa otettu huomioon, PTT teki selvityksensä ns. tienvarsihintoina.

2.1.2 Energia

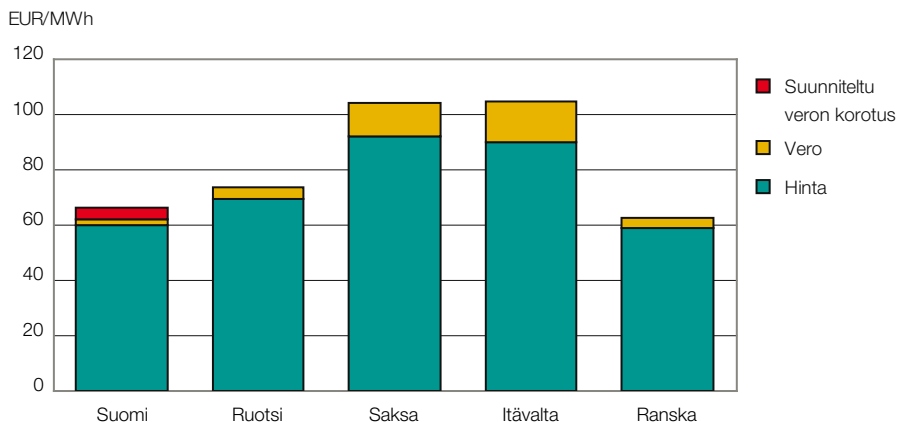
Suomalaisen metsäteollisuuden (kuten myös pienen ja keskisuuren teollisuuden) energian kokonaishinta on ollut kilpailijamaihin nähden edullinen. Suomessa energian hinnan nousu ja energian yksikkökustannusten muutos on viime vuosina ollut tärkeimpiä kilpailijamaita vähäisempää ja on ollut kilpailuetu (Indufor). Kuitenkin kaavailtu Kela-maksun poistoon liittyvä energiaveron korotus vuoteen 2011 mennessä tulisi toteutuessaan vaikuttamaan energian (sähkö ja polttoaineet) hintaan nostavasti nettomääräisesti arviolta noin 50–100 miljoonalla eurolla, ottaen huomioon energiaintensiiviselle teollisuudelle myönnettävä veronpalautus (veroleikkuri) sekä Kela-maksun poisto. Tällä hetkellä metsäteollisuuden maksamien energiaverojen (sähkö ja polttoaineet) määrä on bruttomääräisesti (ilman veroleikkuria ja muita verotukia) noin 80 miljoonaa euroa, mikä on 3–4 prosenttia energiakustannuksista ja noin 0,4 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Maiden välistä vertailua ja johtopäätöksiä vaikeuttaa se, että luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa on vaikea saada suurteollisuuden osalta. Verokäytännöt vaihtelevat kilpailijamaissa huomattavasti ja erilaisia palautusjärjestelmiä on olemassa, myös Suomessa. Tällä hetkellä käytössä oleva energiaintensiivisen teollisuuden veroleikkuri palauttaa energiaveroista 85 prosenttia energiaintensiiviselle yritykselle, kun energiaverot ylittävät 3,7 prosenttia jalostusarvosta. Valittu yhtiörakenne vaikuttaa veronpalautuksen määrään merkittäväällä tavalla. Leikkuri on toiminut viime vuosina siten, että metsäteollisuudelle palautetaan keskimäärin 3–10 prosenttia sen maksamista energiaveroista.

Oheisessa kuviossa 2. on kuvattu Eurostatin tietojen mukaan pienen ja keskisuuren teollisuuden teollisuussähkön hinta veroineen (Indufor). Huomattava on, että metsäteollisuuden energian hinta on keskimäärin alhaisempi ja silloin veron

suhteellinen osuus on myös suurempi kuin pienellä ja keskisuurella teollisuudella (Indufor). Taulukossa 2. on kuvattu Suomen ja tärkeimpien kilpailijamaiden nettovero vaikutukset 1 Twh sähköä käyttävälle teollisuuslaitokselle (lähde: Eurostat ja 2007 tehty kysely eri maiden toimialajärjestöille, Metsäteollisuus ry.).

Kuvio 2. Pienen ja keskisuuren teollisuuden sähkön hinta Suomessa ja Eurooppalaisissa kilpailijamaissa, vuoden 2008 alkupuolisko (Indufor), ja suunnitellun sähköveron korotus.

Taulukko 2. Energiavaltaisen teollisuuden sähkövero Suomessa ja Eurooppalaisissa kilpailijamassa (lähteet: Eurostat ja Metsäteollisuus ry., VM)

Maa	Sähkövero kuluttajille €/MWh	Sähkövero teollisuudelle €/MWh	Arvioita energiaintensiivisen teollisuuden sähköverosta €/MWh	
Suomi	8,8	2,6	1,5–2,6	Energiaverot palautetaan, kun ne ylittävät 3,7 % tuotannon jalostusarvosta. Energiaveroleikkurin teho riippuu valitusta yhtiörakenteesta. Suomessa metsäteollisuuden keskimääräinen palautuksen määrä on ollut viime vuosina keskim. 3–10 % maksetuista energiaveroista.
Ruotsi	27,4	0,5	0	Verovapautus mikäli yritys kuuluu kansalliseen energian-säästösopimukseen.
Englanti	0,0	4,0	0,8	Energiaintensiiviselle teollisuudelle 80%:n alennus, jos se kuuluu energiansäästösopimukseen.
Saksa	50,1	12,3	0,62	Korkea verotus, mutta palautus voi olla 95% verosta
Ranska	12,5	5,1	0,5	Verokatto 500 000 €/vuosi/tehdas. Esimerkissä 1TWh/a käyttävä tehdas.
Itävalta	21,2	16,7	n. 0,5	Energiaverot palautetaan, kun ne ylittävät 0,5 % tuotannon jalostusarvosta.

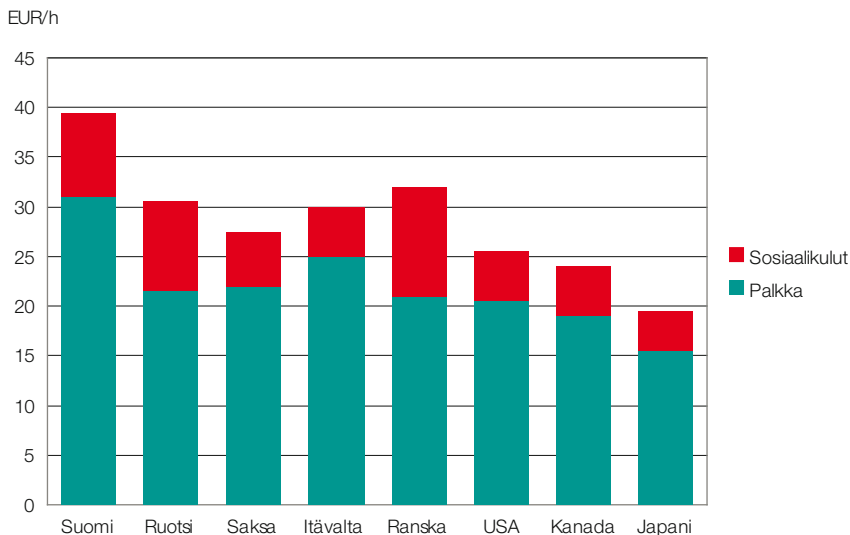
Johtopäätöksenä käytettävissä olevista tiedoista voidaan arvioida, että Suomessa sijaitsevan metsäteollisuuden sähkövero on tällä hetkellä korkeampi kuin

kilpailijamaissa erilaisista vapautus- ja palautusjärjestelmistä johtuen. Nykyinen energiaveroleikkuri leikkaa metsäteollisuuden sähköverosta vain osan (palautus nyt arviolta 3-10%) ja sen rakennetta voitaisiin kehittää. Kaavailtu energiaveron korotus vuoteen 2011 mennessä tulisi nykyisellä yhtiörakenteella toteutuessaan nostamaan energiakustannuksia arviolta noin 50-100 milj. eurolla, jos veroleikkuria ei kehitetä. Sahateollisuuden osalta usealla Keski-Euroopan maalla on kilpailuetu suhteessa suomalaisiin yrityksiin, koska niillä on käytössä syöttötariffi.

2.1.3 Työvoima

Massa- ja paperiteollisuuden työntekijöiden euromääräinen tuntikustannus on Suomessa selkeästi kilpailijamaita korkeampi ja Suomessa työpanoksen hinnan kasvu on ollut tällä vuosituhannella kilpailijamaihin verrattuna suurin, yli 3 prosenttia vuodessa.

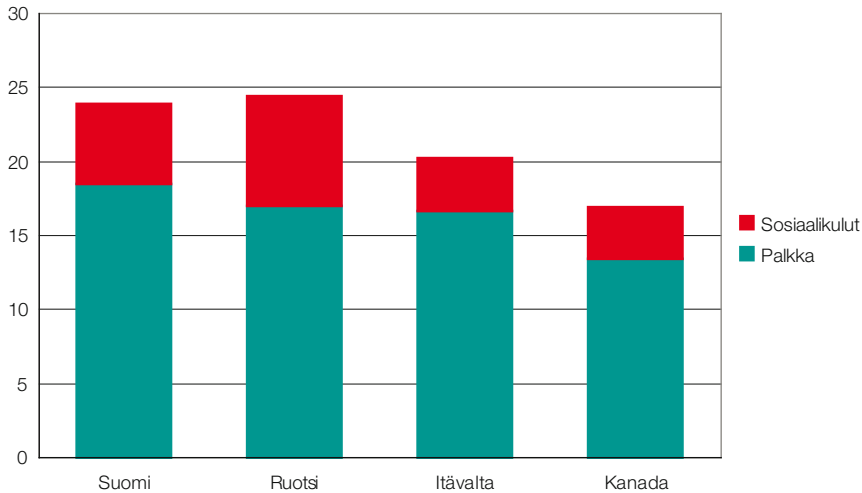
Kuvio 3. Massa- ja paperiteollisuuden työntekijän keskimääräinen tuntikustannus Suomessa ja kilpailijamaissa 2008

Lähde: Indufor

Sahateollisuudessa työntekijöiden tuntikustannukset ovat Suomessa selkeästi massa- ja paperiteollisuutta alhaisemmat ja tasoerot kilpailijamaihin verrattuna pienemmät. Vuonna 2008 keskimääräinen palkka sosiaalikuluneen oli Suomessa noin 24 euroa/tunti, Ruotsissa myös noin 24 euroa/tunti, Itävallassa noin 20 euroa/tunti ja Kanadassa noin 18 euroa/tunti.

Kuvio 4. Sahateollisuuden työntekijän keskimääräinen tuntikustannus Suomessa ja kilpailijamaissa 2008

Lähde: indufor

Suomen sahateollisuudessa työpanoksen hinta on vuodesta 2000 vuoteen 2008 noussut keskimäärin yli 3 prosenttia vuodessa. Kilpailijamaissa näin suurta työpanoksen hinnan nousua ei ole tapahtunut. Ruotsissa ja Itävallassa työpanoksen hinta on vastaavana aikana kasvanut keskimäärin noin 2 prosenttia/vuosi ja Saksassa noin 1 prosentti/vuosi. Kanadassa työpanoksen hinta on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2008 hieman alle prosentilla/vuosi.

2.1.4 Suomen metsäteollisuuden tuotantopanosten tulevaisuudennäkymät

Metsäteollisuuden eräiden tuotannon tekijöiden kustannukset ovat Suomessa rakenteellisesti keskimäärin korkeammat kuin kilpailijamaissa. Suomen heikkoutena on myös nykytuotteiden kustannuskilpailukyky. Ilman mittavia yritysten sekä julkisen vallan panostuksia uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen ei ole saavutettavissa radikaalia muutosta toimialan kustannusrakenteeseen seuraavien 5–10 vuoden aikana. Puunhankinnan toimintamalleja, puuenergian hankintateknologiaa ja metsänhoitotöiden koneellistamista kehittämällä sekä työvoiman käyttöä tehostamalla on mahdollista parantaa alan kilpailukykyä. Kotimaisen puuraaka-aineen kilpailukykyistä saatavuutta tulee parantaa.

Energiaverojen esitetyistä korotuksista sähköveron nosto aiheuttaa selvästi suurimman kustannusvaikutuksen metsäteollisuudelle, yhteensä kaikkien energiaverojen korotuksen nettolisäys olisi käytettävissä olevien tietojen mukaan arvioituna n. 50–100 milj euroa/vuosi. Lisäksi puunkorjuukustannukset nousevat 5–6 miljoo-

naa euroa/vuosi, mikäli kevyen polttoöljyn verokorotukset toteutuvat rikittömän moottoripolttoöljyn osalta.

Metsäalan uudistuspaineet asettavat erityisiä haasteita osaamiselle, joka on alan tulevaisuuden kannalta entistä keskeisempi tuotannon tekijä. Immateriaalisten investointien kautta osaaviin ihmisiin, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan voidaan tulevaisuudessa kehittää alan yritysten tuottavuutta ja kannattavuutta. Perinteisestä tuotantolähtöisestä insinöörιαjattelusta tulee päästä monipuoliseen liiketoimintalähtöiseen ajatusmalliin. Metsäalan tarpeet alan osaavalta työvoimalta ovat kasvaneet. Monialaisuus - tuotantotekniikan sekä kaupallisuuden yhdistäminen ovat metsäteollisuuden nykyisiä sekä tulevaisuuden osaamistarpeita. Samanaikaisesti metsäteollisuusyritysten vetovoimaisuus osaavan nuorison keskuudessa on viime vuosina kärsinyt pahasti alan mittavien saneeraustoimien johdosta. Tämä näkyy heikentyneenä hakeutumisenä toimialalle kouluttaville yliopistolinjoille ja oppilaitoksiin.

2.2 Tarkastelua metsäteollisuuden tuotantoprosessista ja tuotoksista

2.2.1 Tuotannon rakenne ja määrä

Suomessa paperiteollisuuden tuotantomäärät ovat jonkin verran vaihdelleet 2000-luvulla. Selvä rakennemuutos tapahtui vuosituhannen vaihteessa. Trendi oli nouseva ennen tätä, mutta sen jälkeen kasvu tyrehtyi. Paperi- ja kartonkituotteiden tuotantokapasiteetti oli huipussaan vuonna 2005, jolloin se oli noin 15,5 milj. t. Sen jälkeen se on ollut laskeva - kapasiteettia on poistunut arviolta 2,8 milj. t. (-18%) ja on nyt arviolta noin 12,7 miljoonaa tonnia. Sen sijaan tärkeimpien massa- ja paperiteollisuuden kilpailijamaiden tuotanto on kasvanut vuodesta 2000 lähtien. Erityisesti kasvua on tapahtunut Saksassa, Itävallassa ja Kiinassa, joka on nykyään myös kilpailija Euroopan markkinoilla esim. päällystetyssä hienopaperissa.

Suomen massa- ja paperiteollisuus painottuu muita maita enemmän paino- ja kirjoituspaperin tuotantoon. Tärkeimpiä kilpailijamaita näiden tuotteiden osalla ovat Saksa, Ranska ja Kiina. Viime aikoina erityisesti juuri paino- ja kirjoituspaperin tuotanto on kärsinyt ylikapasiteetin ja kulutuksen heikkenemisen aiheuttamasta maailmanmarkkinahintojen laskusta. Viime vuosina Kiinan paperituotanto on kasvanut merkittävästi ja se tuonut myös Euroopan markkinoille paino- ja kirjoituspaperia. Suomen kilpailukykyä tuotannossa on heikentänyt mm. se, että em. tärkeiden kilpailijamaiden tuotanto on osassa tuotteita perustunut pitkälti neitseellistä puuraaka-ainetta edullisempaan kierrätyspaperiin.

Sahateollisuudessa tuotantomäärät ovat Suomessa laskeneet 2000-luvulla. Saha-tavaran tuotantomäärien laskua tapahtui erityisesti vuosina 2005 ja 2008. Vuonna 2008 sahatavaraa tuotettiin Suomessa noin 70 prosenttia siitä määrästä, mitä tuotettiin vuonna 2000. Merkittävää on, että suuri osa saha- ja puutuoteteollisuuden tuotannosta kulutetaan kotimaassa, päinvastoin kuin paperiteollisuudessa. Keskisuuri

sahateollisuus on valtaosaltaan vientiriippuvaisempaa kuin muu puutuoteteollisuus ja viennin osuus on noin 60 prosenttia. Sahateollisuudessa erityisesti Saksa on kasvattanut tuotantoaan 2000-luvulla, mutta myös Ruotsissa ja Itävallassa ovat sahatarvan tuotantomäärät vuonna 2008 olleet suuremmat kuin vuosituhannen alussa. Osittain näiden maiden tuotannon kasvun syynä on myrskyjen markkinoille tuomat merkittävät raakapuumäärät.

Sahateollisuudessa Suomen tuotantorakenne on samantyyppinen kuin eurooppalaisissa kilpailijamaissa; havu- ja höyläsahatavara muodostaa pääosan tuotannosta (Suomessa 99 % sahaustuotannosta, Ruotsissa lähes 100% ja Itävallassa noin 97 %).

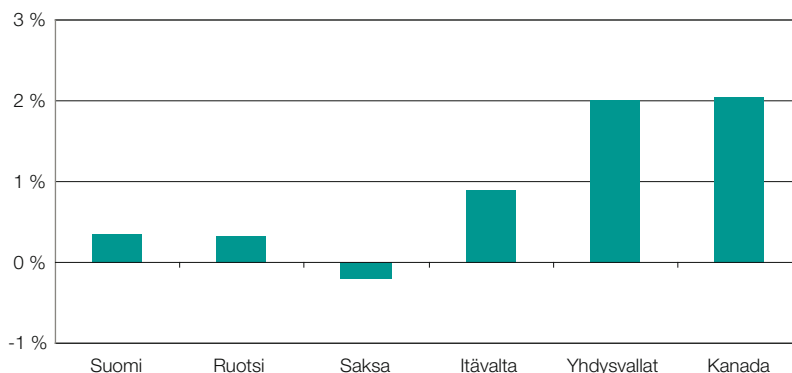
2.2.2 Tuottavuus

Suomessa paperiteollisuuden kokonaistuottavuus (kokonaistuotoksen suhde käytettyihin panoksiin) on 2000-luvulla kasvanut vajaalla puolella prosentilla vuodessa. Ruotsissa tuottavuuskehitys on ollut samalla tasolla, Itävallassa ja Ranskassa jonkin verran parempi mutta Saksassa heikompi. USA ja Kanada ovat vanhaa tehotonta kapasiteettiaan sulkemalla pystyneet muita kilpailijamaita nopeampaan tuottavuuskehitykseen. Vuosina 2008 ja 2009 toteutetut tehtaiden alasajot osaltaan parantavat tuottavuutta pidemmällä tähtäimellä, toisaalta lyhyellä tähtäimellä sulkemiset ja lomautukset heikentävät tuottavuuslukuja.

Suomessa metsäteollisuuden tuottavuus kasvoi mittavien laiteinvestointien johdosta 1990-luvulla, uusinvestoinnit ovat 2000-luvulla vaihtuneet voimakkaaseen tuotantokapasiteetin saneeraukseen. Toimialalla onkin todettu, että tuottavuutta tulee jatkossa etsiä investoimalla osaamiseen sekä tuotekehitykseen perinteisen laiteinvestointien sijaan.

Kotimainen metsäteollisuuden konekanta on vielä uudehkoa ja teknisesti hyvätaisoista. Alhainen investointiaste tulee heikentämään tätä kilpailuetua. Toisaalta tehtaaita/koneita voidaan sulkea markkinasyistä tuotekohtaisen kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi.

Kuvio 5. Kokonaistuottavuuden vuotuinen muutos paperiteollisuudessa 2000–2008

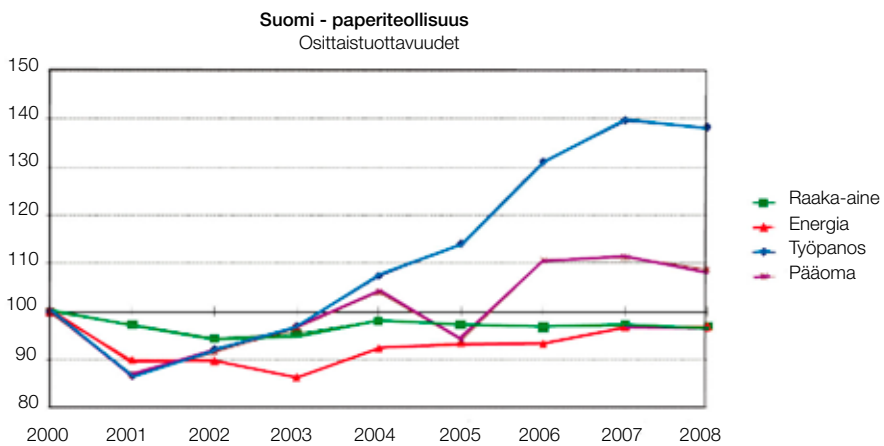

Lähde: Indufor

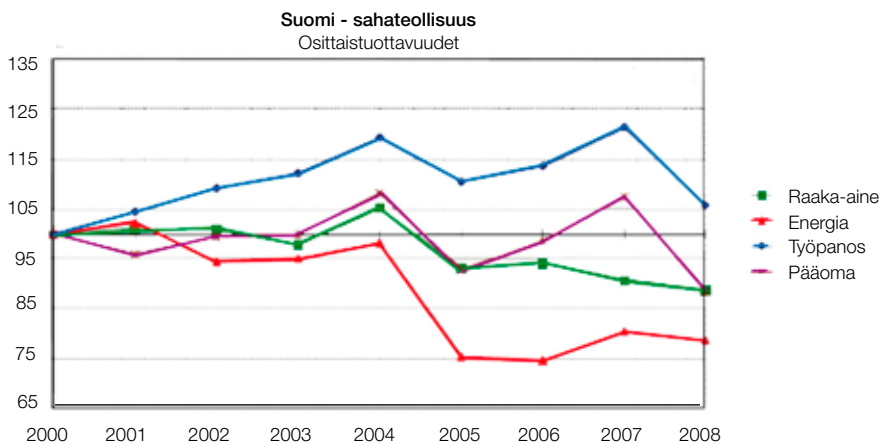
Sahateollisuudessa Suomen tuottavuuskehitys on ollut kilpailijamaita heikompi. 1990-luvulla kotimainen sahateollisuus investoi merkittävästi tuotannon tehokkuuteen, mutta 2000-luvulla tuottavuuskehitys ei ole enää ollut niin hyvä. Sahateollisuuden kokonaistuottavuus on Suomessa vähentynyt keskimäärin lähes 2 prosenttia vuodessa, kun esimerkiksi Ruotsissa on ollut 2000-luvulla tapahtunut edelleen kokonaistuottavuuden kasvua. Tämän ohella kilpailijamaita suurempi tuotantopanosten hinnan nousu on Suomessa aiheuttanut kilpailijamaita suurempaa yksikkökustannusten kasvua.

Sekä Suomen massa- ja paperiteollisuuden että sahateollisuuden työn tuottavuuskehitys on ollut positiivinen. Raaka-aine ja energiatuottavuus ovat kehittyneet negatiivisesti 2000-luvulla.

Kuvio 6. Paperiteollisuus osittaistuottavuudet 2000–2008 (Indufor)

Kuvio 7. Sahateollisuus osittaistuottavuudet 2000–2008 (Indufor)

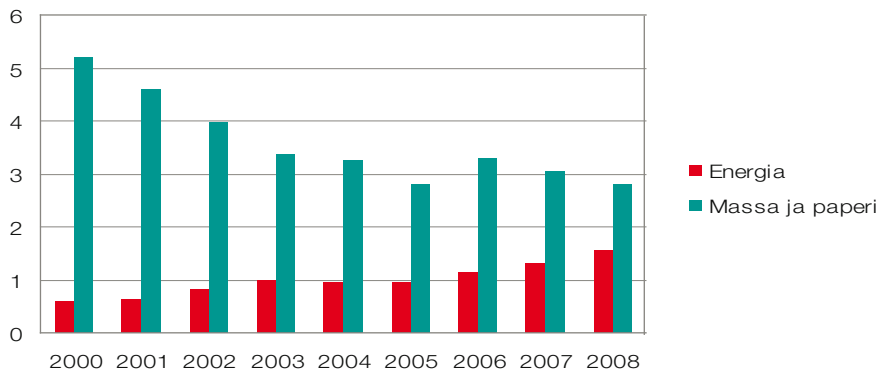

2.2.3 Jalostusarvo

Jalostusarvolla mitataan tuotantotoiminnassa eri tuotantotehtäimien tuottamaa yhteenlaskettua arvonlisäystä. Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tulojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena. Kuten edellä tuli esille, ovat massa- ja paperiteollisuuden tuotantomäärät heilahdelleet jonkin verran tällä vuosituohannella, mutta trendinomaista laskua ei ole ollut havaittavissa. Kuitenkin massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden jalostusarvot ovat olleet selvässä laskussa. Tilastokeskuksen vuotta 2008 koskevien ennakkotietojen perusteella massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvo on laskenut noin 47 prosenttia vuodesta 2000 vuoteen 2008 eli noin puolittunut. Nimellinen jalostusarvo vuonna 2000 oli 5,21 mrd. euroa ja ennakkotietojen mukaan vuonna 2008 2,79 mrd. euroa. Massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvon lasku suhteessa tuotantomääriin johtuu mm. lopputuotteiden hintojen laskusta (Metla).

Jalostusarvon lasku on merkinnyt raaka-aineena käytetyn puun muiden hyödyntämismahdollisuuksien kasvua. Merkittävää lisäystä onkin tapahtunut energiateollisuuden jalostusarvoissa: energiateollisuuden jalostusarvo on vuodesta 2000 vuoteen 2007 noussut 122 prosentilla. Jalostusarvon hinnan nousu perustuu pitkälti energian hinnan nousuun.

Kuvio 8. Suomen massa- ja paperiteollisuuden ja energiateollisuuden (rajattu osa) jalostusarvo (M€) vuosina 2000–2008 (*vuosi 2008 on arvio)

Lähde: METLA

Nykyisin metsäteollisuus tuottaa noin 70 prosenttia Suomen uusiutuvasta energiasta. Ala on investoinut uusiutuvan energian tuotantoon yli miljardi euroa 2000-luvulla (Metsäteollisuus ry).

2.2.4 Suomen metsäteollisuuden tuotosten ja markkinoiden tulevaisuudennäkymät

Metsäteollisuuden alalla tapahtuvan rakennemuutoksen ei ennusteta laantuvan, vaan näkemykset ovat enemmänkin päinvastaisia. Koko maailmantaloutta koskettavan talouskriisin takia metsäteollisuuden rakennemuutos on nopeutunut. Mm. sähköinen viestintä jatkaa kasvuaan, mikä vaikuttaa edelleen paperin kysyntään ja on mahdollista, että taantuma nopeuttaa tätä kehitystä. Näin paperintuottajat eivät kilpaile ainoastaan keskenään vaan myös yhä enenevässä määrin sitä korvaavan sähköisen median kanssa (Törmä&Reini).

Paperi- ja puutuotteiden uusiutuva raaka-aine, helppo kierrätettävyys sekä linkki uusiutuvan energian tuotantoon tulevat tukemaan niiden käyttöä uusiutumattomista raaka-aineista valmistettujen tuotteiden korvaajana. Puuhun perustuvien tuotteiden ekologiset hyödyt olisi pystyttävä hyödyntämään markkinoinnissa.

Metsäteollisuus (ml. siihen integroitunut energiantuotanto) perustuu hiilineutraaliin raaka-aineeseen. Sen vuoksi metsäteollisuuden varaan voidaan rakentaa tulevaisuuden vähähiilistä teollista toimintaa. Kasvavan ympäristötietoisuuden lisääntyessä sekä etsittäessä keinoja torjua ilmaston lämpenemistä uusiutuvaan puuraaka-aineeseen pohjautuvilla erilaisilla tuotteilla on kasvavat mahdollisuudet kilpailla fossiilisista raaka-aineista valmistettujen tuotteiden kanssa mm. energiatuotannossa ja erilaisissa pakkauksissa.

Metsäntutkimuslaitoksen ennusteen mukaan perinteisen metsäteollisuuden tuotantomäärät kehittyvät vuoteen 2020 seuraavalla tavalla (Metla 2009). Osa ennusteen kehityksestä on jo toteutunut v. 2007–2009.

Taulukko 2. Metsäteollisuuden tuotanto vuonna 2007/2008 ja arviot vuosille 2015 ja 2020

	2008 milj. t.	2015 milj. t.	muutos 2008–2015	2020 milj. t.	muutos 2008–2020
Paperi- ja kartonkiteollisuus	13,1	10,8	-2,3	9,4	-3,7
Sellu ja massateollisuus	11,6	9,0	-2,6	7,5	-4,1
	2007 milj. m3.	2015 milj. m3.	muutos 2007–2015	2020 milj. m3.	muutos 2007–2020
Puutuoteteollisuus	14,3	11,8	-2,5	11,9	-2,4

Lähde: METLA

Suomalaisessa metsäteollisuudessa satsaukset tutkimukseen ja tuotekehittelyyn ovat olleet vaatimattomia suhteessa muihin toimialoihin. Metsäteollisuuden ja erityisesti puutuoteteollisuuden tulisi jatkossa panostaa aikaisempaa enemmän myös uusien ”ennakkoluulottomien” tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja uudenlaisen tekniikkaan investoimiseen.

Taulukko 3. Aineettomien investointien osuus liikevaihdosta toimialoittain vuosina 2005–2007

Aineettomat investoinnit (netto)/liikevaihto			
	2005	2006	2007
Toimialat yhteensä	0,5	0,5	0,5
DA Elintarv., juomien ja tupakan valm.	0,2	0,3	0,2
DB Tekstiilien ja tekstiilituotteiden valm.	0,1	0,8	0,9
DC Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	0,1	0,3	0,0
DD Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	0,1	0,2	0,2
DE Massan jne. valm.; kustant. ja painam.	0,8	0,7	0,3
DF Koksin, öljytuotteiden jne. valm.	0,3	0,0	0,1
DG Kemikaalien, kem. tuott. jne. valm.	0,3	0,3	0,7
DH Kumi- ja muovituotteiden valmistus	0,4	1,9	0,5
DI Ei-metallisten mineraalituotteiden valm.	1,9	0,3	0,4
DJ Metallien jalostus, metallituott. valm.	0,4	0,2	0,3
DK Koneiden ja laitteiden valmistus	0,4	0,3	0,6
DL Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valm.	0,6	0,3	0,1
DM Kulkuneuvojen valmistus	0,3	0,0	0,5
DN Muu valmistus	0,2	0,3	0,1
E Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	0,9	0,7	0,1
F Rakentaminen	0,2	0,7	0,5
G Tukku- ja vähittäiskauppa	0,3	0,3	0,3
H Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1,4	2,1	1,3
I Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	0,7	0,8	0,9
K Kiinteistö-, vuokraus-, tutk.palv.	1,1	1,1	1,7
M Koulutus	2,0	0,4	0,6
N Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut	0,6	0,9	0,7
O Muut yht.kunn. ja henk.koht. palv.	0,8	1,2	1,2

Lähde: Tilastokeskus

2000-luvulla metsäteollisuus onkin panostanut aiempaa voimakkaammin uusien tuotteiden ja myös palveluiden kehitykseen. Uusia tuotteita on mahdollista kehittää mm. nanoteknologian avulla, liittämällä elektroniikkaa paperi- ja pakkaustuotteisiin, biokemikaaleja, muoveja, biopolttoaineita ja puutuotteisiin perustuvia palvelukonsepteja. Kotimainen kilpailukykyinen toimintaympäristö on kuitenkin hyvin tärkeä näidenkin tuotteiden tuotannon sijoittamisratkaisuja tehtäessä.

Nykyisellä metsäteollisuudella on mahdollisuus kehittyä uuden bionalouden veturiksi. Jo nyt metsäteollisuuden tuotanto on voimakkaasti kytköksissä biopolttoainien ja bioenergian tuotantoon, koska metsäteollisuusyritykset itsessään ovat merkittäviä uusiutuvan energian tuottajia. Toisaalta energiatoimiala on laaja ja siellä on paljon muitakin toimijoita. Jatkossa metsäteollisuuden rooli luonnonvarojen jalostajana monipuolistuu muun muassa energiatuotteissa, biokemikaaleissa,

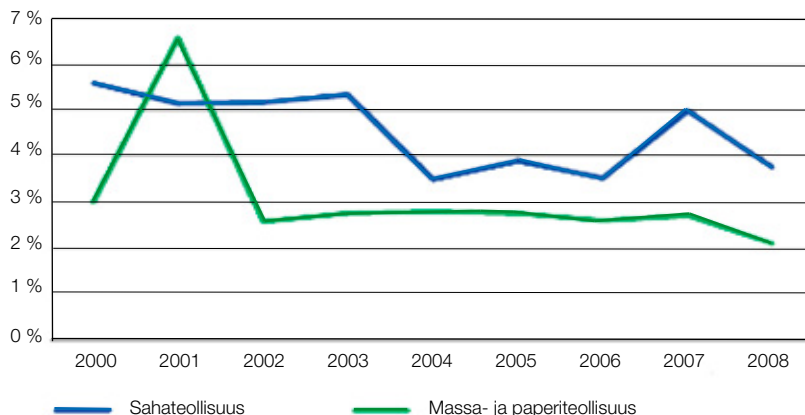
biokomposiiteissa ja rakentamisessa. Metsäteollisuus nostaa jalostusarvoaan ja ote uudenlaisten puuperäisten tuotteiden markkinoista vahvistuu ja vanhojen tuotteiden merkitys vähenee.

Metsäala on yhdessä julkisen sektorin kanssa käynnistänyt alan strategisen osaamisen keskuksen, Metsäklusteri Oy:n sekä Finnish Wood Research Oy:n ja investoinut merkittävästi mm. biojalostamoiden kehittämiseen. Em. organisaatioiden tehtävänä on tutkimus- ja innovaatio-ohjelmien käynnistäminen sekä tutkimusrahoituksen kanavointi valituille alan painopistealueille.

Huomattava on, että alan investointiaste Suomeen on laskenut merkittävästi 2000-luvulla. Investointiaste oli 1990-luvulla n. 10 prosenttia liikevaihdosta ja 2000-luvulla se on laskenut 2-4 prosenttiin. Mm. tästä syystä tuottavuuskehitys on ollut alhaisempi kuin kilpailijamaissa.

Tuottavuuden kasvu perustui 1990-luvulle saakka kilpailijoita nopeammin kasvaneeseen tuottavuuteen, joka puolestaan liittyi korkeaan investointiasteeseen. Tuottavuuden nopea kasvu osin kompensoi kilpailijamaita korkeampaa kustannusten kasvua ja tuki kannattavuutta. Investoinnit ovat siis laskeneet selvästi 2000-luvulla, viimeisin uusin paperikoneinvestointi on tehty 1998 (Rauma). Tuottavuuskehitys on voimakkaasti riippuvaista investoinneista. Keskeistä olisi saada kotimaahan tuottavuutta parantavia ylläpito- ja uusinvestointeja.

Kuvio 9. Suomen metsäteollisuuden investointiaste 2000-2007 (Indufor)

2.3 Tarkastelua metsäteollisuuden toimintaympäristöstä

2.3.1 Metsäsektorin muutosajurit

Metsäsektorin asema globaaleilla markkinoilla on muuttunut ja muuttumassa teknologisen kehityksen, kilpailutilanteen ja kysyntärakenteen muutosten seurauksena. Elektroninen tiedonvälitys on 2000-luvulla alkanut entistä enemmän korvata paperipohjaista viestintää. Tämä on johtanut monien paperilaatujen kysynnän ja hintatason laskuun Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Painopapereiden rakenteellinen kysyntä ja hintakehitys päätuotemarkkinoilla jatkuu heikkona ja pakkaaminen on siirtynyt voimakkaasti OECD-maista halpatuotantomaihin.

Markkinat ovat jakautuneet kahtia: kasvaviin markkinoihin Aasiassa ja mm. Itäisen Keski-Euroopan alueella sekä hitaan kasvun, alentuvien hintojen ja ylikapasiteetin markkinoihin pitkälle kehittyneissä maissa (Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmä, Ernst & Young). Massa- ja paperiteollisuus on edelleen varsin paikallista teollisuutta ja sitoutunutta alueiden kehitystasoon (vrt. Eurooppa – Kiina, Intia). Globalisaation seurauksena kasvavat paineet tuotannon tekijöiden – energian, raaka-aineiden, välituotteiden, ja osin työpanoksen – hintojen yhtenäistymiseen.

Ilmaston muutokseen vaikuttaminen ja uusiutuvien energiamuotojen suosiminen ovat positiivisia ajureita puuhun perustuvien tuotteiden kilpailuetuina. Suomi voisi toimia aktiivisesti ja päättää kehittyä uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan vähähiilisen yhteiskunnan edelläkävijäksi omilla vahvuusalueillaan.

2.3.2 Kilpailutilanne

Suomen metsäteollisuuden toimintaympäristön kilpailukyky on heikentynyt kilpailijamaihin nähden usean eri kilpailukykyyn vaikuttavan tekijän suhteen: lopputuotteiden hintojen ja tuotantopanosten kilpailijamaita epäsuotuisamman hintakehityksen vuoksi, vähäisen investointiasteen ja tuottavuuden heikon kehityksen takia. Pitkän aikavälin ongelmat ovat siis ensisijassa kysynnässä (markkinoilla) ja suhteellisissa kilpailukykytekijöissä (puun kasvu, etäisyys markkinoista, kustannustaso).

Puutuotealan pitkän aikavälin näkymät ovat selvästi paremmat kuin massa- ja paperiteollisuuden: globaalissa kulutuksessa ei ole näköpiirissä kasvun hiipumista ja kotimarkkinoiden merkitys on suuri. Lisäksi ilmastonmuutoksen positiiviset heijastusvaikutukset puutuotteille voivat realisoitua markkinoilla kysynnän selvänä kasvuna.

Useat kilpailijamaat ovat kuitenkin pystyneet säilyttämään kilpailukykyänsä. Keski-Euroopan ja Japanin paperiteollisuudessa kilpailukyky on parannettu raaka-ainepohjan muutoksella. Keski-Euroopan sahateollisuus on investoinut uuteen kapasiteettiin ja Pohjois-Amerikan metsäteollisuus on sulkenut vanhaa tehotonta

kapasiteettia. Lisäksi valuuttakurssikehitys sekä lopputuotemarkkinoita Suomea läheisempi sijainti ovat antaneet eräille kilpailijamaille kilpailuetua.

Kilpailutilanne maailman paperimarkkinoilla on sellainen, että eurooppalaiset paperirytykset eivät enää voi siirtää kohonneita kustannuksia hintoihin. Maailman sellu- ja paperimarkkinoilla vallitsee nykyisin jo ns. yhden hinnan laki eli eri tuotteiden hinnat ovat jokseenkin samoja, kun valuuttakurssit ja kuljetuskustannukset otetaan huomioon.

Alan heikko kannattavuus ei ole houkuttellut uusia investointeja sellun ja paperin tuotantoon Suomessa. Samaan aikaan bioenergian tuotantoon on kuitenkin tehty myös kotimaassa mittavia investointeja.

2.3.3 Verotus

Suomen energiaverojärjestelmä noudattelee EU:n energiaverodirektiivin perusperiaatteita, eli veroa kannetaan lämmitys- ja liikennepolttoaineista sekä sähköstä sen kulutusvaiheessa. Sähköntuotannon polttoaineet ovat verottomia. Samoin verottomia lämmöntuotannossa ovat biopohjaiset polttoaineet, jättepolttoaineet ja turve.

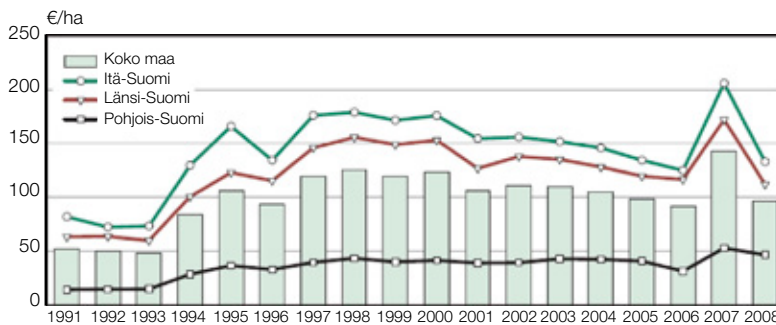
Suomen nykyiset verotasot ylittävät pääosin reilusti EU:n asettamat minimitasot. Esimerkiksi sähkön EU-minimivero elinkeinoelämälle on 0,5 €/MWh kun Suomessa teollisuuden sähkövero on 2,6 €/MWh. Kevään 2009 kehysriihen energiaveropäätösten mukaan sähkövero nousisi teollisuudessa tasolle n. 7 €/MWh. Jo nykyinen energiaverotaso on tätä selvitystä tehtäessä käytettävissä olevien tietojen mukaan korkeampi kuin eräiden tärkeimpien kilpailijamaiden.

Suomen energiaverojärjestelmässä on erityispiirteinä energiaintensiiviselle teollisuudelle annettu oikeus veronpalautuksiin määriteltyjen kynnysarvojen yli menevältä osalta (ns. veroleikkuri) sekä eräillä uusiutuvilla energiamuodoilla tuotetulle sähkölle maksettava verotuki. Veroleikkuri, sähköverotuki sekä myös teollisuuden muuta elinkeinoelämää alempi sähkövero on EU:ssä katsottu valtiontuiksi ja niille on saatu valtiontukihyväksyntä määrääjäksi. Tarkasteltaessa metsäteollisuuden koko arvoketjua puunkorjuu ja kuljetus mukaan lukien, on huomioitava sen energia- ja kuljetusintensiivisyys. Uusiutuvista luonnonvaroista tuotettua vihreää energiaa voidaan suosia verotuksellisin keinoin. Toimenpiteitä harkittaessa on pidettävä mielessä, että energiaverodirektiivi ja EU:n valtiontukisäännöt rajoittavat merkittävästi mahdollisuuksia kohdistaa tukitoimia (verotaso, veroleikkuri, uusiutuvan tuet) pelkästään yksittäiselle toimialalle.

3 Metsätalouden kannattavuus ja kilpailukyky

Yksityismetsätalouden liike-tulos perustuu katelaskelmaan, missä puutavarasta saaduista myyntituloista vähennetään puuntuotannossa syntyneet menot. Liiketulos on yksi ns. absoluuttisen kannattavuuden mittareista. Yksityismetsätalous käsittää tässä tarkastelussa varsinaiset yksityismetsänomistajat sekä yhteismetsät, kunnat, seurakunnat ja säätiöt ym. yhteisöt. Kalenterivuositainen liike-tulos syntyy tulojen (bruttokantorahatutot + tuki) ja menojen (puuntuotannon investoinnit + hallintoym. kulut) erotuksena (Metla metsätalostatiedote 25/2009).

Kuvio 10. Yksityismetsätalouden hehtaari-kohtainen liike-tulos 1991–2008 vuoden 2008 hinnoin (elinkustannusindeksi)

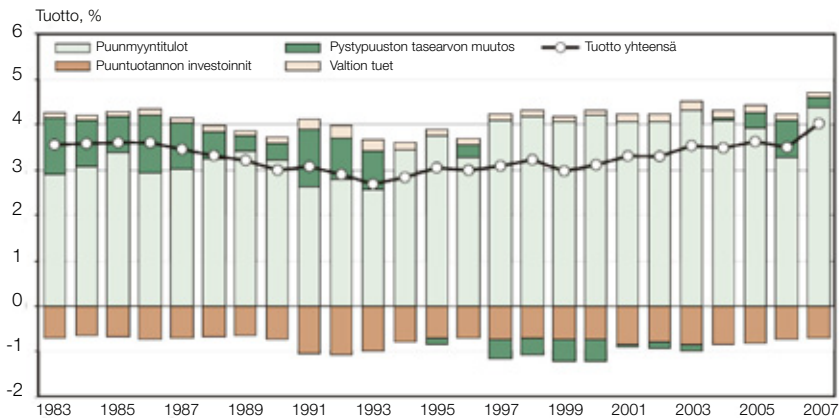

Lähde METLA

Yksityismetsätalouden hehtaari-kohtainen liike-tulos on 2000-luvun ajan ollut trendinomaisesti hieman laskeva lukuun ottamatta huippusuhdannetta vuonna 2007. Taantuma on nyt alentamassa kannattavuutta merkittävästi vuonna 2009.

Toinen näkökulma metsätalouden kannattavuuteen on metsätalouteen sijoitetun pääoman tuotto. Puuntuotannon sijoitustuotto kuvaa puustopääomalle saatua vuotuista tuottoa. Se lasketaan pystyvuuston määrien, kantohintojen, hakkuumäärien, puuntuotannon kustannusten sekä metsänhoitoon ja perusparannukseen myönnettyjen valtion tukien perusteella. Vuotuinen tuotto suhteutetaan hakkuuarvona laskettuun metsäomaisuuden arvoon (Metla metsätalostatiedote 30/2008).

Kuvio 11. Puuntuotannon reaali tuotto 1983–2007 (elinkustannusindeksi)

Lähde METLA

Yksityismetsätalouden sijoitetun pääoman tuotto on ollut 2000-luvun ajan vakaa, 3–4 prosenttia vuodessa ja trendinomaisesti hieman kasvussa. Keskeisimmät kannattavuuteen vaikuttavat tekijät ovat luonnollisesti raakapuun hintakehitys ja myyntimäärä. Keskeisin kustannustekijä on puuntuotannon kustannukset, joiden yksikkökustannukset ovat nousseet koko 2000-luvun. Puuntuotannon teknologinen kehitys ja koneellistaminen ja sen avulla tuottavuuden kasvattaminen onkin keskeisin kustannustehokkuutta parantava tekijä metsätaloudessa.

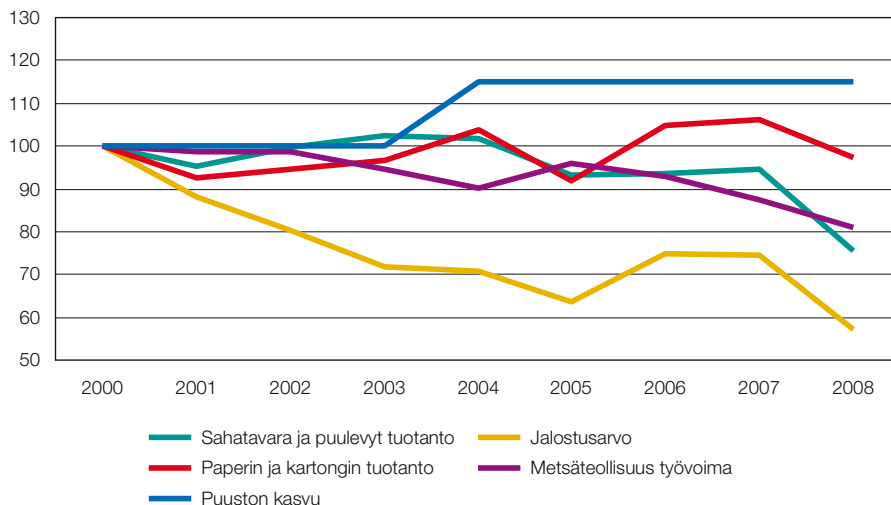
Metsätalouden kannattavuuden kannalta merkittävä uhka on puuta jalostavan teollisuuden kapasiteetin jo toteutunut lasku ja sen mahdollinen jatkuminen. Kysynnän väheneminen heijastunee hintatasoon ja myyntimääriin. Tämä ei voi olla vaikuttamatta myöskään metsäpolitiikkaan ja puuntuotantoon.

4 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Suomen metsä- ja puutuoteteollisuuden toimintaympäristön nykyisiä kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä ei tämän selvityksen lukujen valossa voi pitää kovin hyvinä. Huomattava on, että tässä tarkastelussa ei ole kohteena yritysten kilpailukyky, vaan niiden toimintaympäristön kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät. Yritysten kilpailukykyyn vaikuttaa toki myös muut tekijät kuten liiketoimintaosaamisen taso, yritysten strategia ja yrityksen johtaminen.

Kuten oheisesta kuviosta ilmenee, metsien kasvu antaa aikaisempaa paremmat mahdollisuudet puuraaka-aineen eri käyttömuotoihin. Raaka-ainetta riittää metsä- ja puutuoteteollisuudelle ja energian tuotantoon samalla kun voidaan varmistaa metsien kestävä käyttö ja luonnonsuojelu- ja virkistyskäyttötarpeet. Metsäsektorin työllisyys ja tuotanto ovat laskeneet 2000-luvulla. Viimeaikaiset ilmoitukset sellu- ja paperitehtaiden kapasiteetin alasajosta kiihdyttävät tuotannon laskua. Huolestuttavinta on, että metsä- ja puutuoteteollisuuden jalostusarvo on laskenut 30–40 prosenttia tarkastelujaksolla. Metsäpolitiikan panostukset ovat kohdistuneet pääosin arvoketjun alkupäähän puuntuotantoon ja raaka-aineen tarjontaan. Nyt panostuksen painopistettä tulisi siirtää arvoketjussa eteenpäin.

Kuvio 12. Metsäteollisuuden jalostusarvo, työvoima ja tuotanto sekä puuston kasvu

Lähde: Metla, 1999=100)

Puuraaka-aineen hinta on viimeisimpien tietojen mukaan Suomessa lähes kaikkia kilpailijamaita korkeampi, vain Saksassa puuraaka-aineen hinta on Suomen tasoa

korkeampi. Työpanoksen hinta on myös Suomessa kilpailijamaita korkeampi, erityisesti massa- ja paperiteollisuudessa. Tuottavuuskehitys on viime vuosina ollut kilpailijamaita huonompi ja investointiaste on 2000-luvulla laskenut. Energian hinta on Suomessa tärkeimpiä kilpailijamaita alhaisempi, mutta sitä rasittaa muita korkeampi verotus. Huomattava on, että energian osuus metsäteollisuuden kustannuksista on kuitenkin suhteellisen pieni, massa- ja paperiteollisuudessa noin 10 prosenttia ja sahatteollisuudessa noin 3 prosenttia.

Tällä vuosituhannella massa- ja paperiteollisuuden ja sahatteollisuuden kustannukset ovat Suomessa nousseet selkeästi kilpailijoita nopeammin. Tuotosten ja panosten epäsuotuisalla kysyntä- ja hintakehityksellä, alhaisella investointiasteella ja kilpailijamaita hitaammalla tuottavuuskehityksellä on ollut suuri merkitys Suomen massa- ja paperiteollisuuden sekä sahatteollisuuden kilpailukykyyn. Näiden tekijöiden lisäksi epäsuotuinen valuuttakurssikehitys on heikentänyt Suomen kilpailukykyä tällä tarkastelujaksolla. Kilpailukyky on ylläpidetty mm. sulkemalla kannattamattomia tuotantolaitoksia.

Toisaalta metsien kasvu on jatkuvasti lisääntynyt, teollisuuden edellyttämä infrastruktuuri on hyvässä kunnossa ja teknologiaosaaminen on korkealla tasolla. Nyt toiminnassa olevat tuotantolaitokset ovat pääosin teknisesti hyvin kilpailukykyisiä. Investoinnit energialiiketoimintaan ovat olleet merkittäviä. Paperi- ja puutuotteiden uusiutuva raaka-aine, helppo kierrätettävyys sekä linkki uusiutuvan energian tuotantoon tulevat tukemaan niiden käyttöä uusiutumattomista raaka-aineista valmistettujen tuotteiden korvaajana.

Metsäteollisuudella on mahdollisuus kehittyä uuden biotalouden veturiksi. Jatkossa metsäteollisuuden rooli luonnonvarojen jalostajana monipuolistuu muun muassa energiatuotteissa, biokemikaaleissa, biokomposiiteissa ja rakentamisessa. Metsäteollisuus nostaa jalostusarvoaan ja ote uudenlaisten puuperäisten tuotteiden markkinoista vahvistuu ja vanhojen tuotteiden merkitys vähenee. Realismia on kuitenkin se, että aivan uusien tuotteiden kehittyminen kannattaviksi ja merkittäviksi liiketoiminnoiksi kestää 10–15 vuotta. Lisäksi myös niiden tuotannon sijoittuminen Suomeen edellyttää kilpailukykyistä toimintaympäristöä. Kehitys on menossa kohti monipuolistuvaa puunjalostusta, jossa energia- ja kemiantuotteet näyttelevät merkittävää osaa.

Kehittämistoimia ja panostuksia suunniteltaessa on perusteltua ottaa myös metsäsektoria laajempi näkökulma ja pohtia tilannetta ottamalla huomioon koko metsäala. Lisäksi on päätettävä missä määrin panostuksia ja toimia on järkevä suunnata nykytuotteiden tukemiseen ja säilyttämiseen vs. uusien mahdollisuuksien luontiin. Suomi voi toimia edelläkävijänä ja päättää kehittyä uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan vähähiilisen yhteiskunnan mallimaaksi. Suomi voi toimia aloitteellisesti myös EU:n ja kansainvälisten järjestöjen puitteissa. Tämän selvityksen toimenpideehdotukset painottuvat toimintaedellytysten varmistamiseen kotimaassa.

Konkreettisia toimia toimialan tuotannon kilpailukykyyn ja kannattavuuden parantamisessa toimialan omina toimenpiteinä voivat olla mm:

- kasvava panostus tuotekehitykseen ja erityisesti palveluratkaisujen kehittämiseen
- kasvava panostuuusien metsäalan palveluiden kehittämiseen: matkailu, luonnon virkistyskäyttö, metsäalan osaamisen myynti
- markkinalähtöinen tuotantokapasiteetti
- tuottavuutta parantavien investointien kasvattaminen kotimaahan koko arvoketjun tehostamiseksi
- toimenpiteet ja investoinnit yksittäisten tuotantopanosten kustannusten hillitsemiseksi (energia, työvoima, raaka-aineet)
- kotimaan puumarkkinoiden vakaa toiminta (uudet toimintamallit, osapuolten luottamus)
- arvoketjun alkupään eli metsätalouden kilpailukyvyyn ja kannattavuuden ylläpitäminen
- metsänhoidon töiden tuottavuuden ja kustannustehokkuuden kasvattaminen teknologiaa kehittämällä ja ottamalla nopeasti käyttöön koneellisia menetelmiä mm. istutukseen ja taimikonhoitoon

Keskeisimmät toimenpiteet ovat toimialan omia, yritysten ja metsänomistajien toimenpiteitä. Julkisen sektorin rooli metsäteollisuuden kilpailukyvyyn edistämässä on vähäisempi.

Metsäalan kilpailukykyä voitaisiin vahvistaa seuraavilla toimenpiteillä. Luettelo on laaja ehdotus ja vaatii edelleen priorisointia, poliittisia päätöksiä ja sen jälkeen niiden konkretisointia toimenpiteiksi. Osa toimenpide-ehdotuksista sisältyy Kansallisen metsäohjelman ehdotuksiin ja niitä on osin lähdetty toteuttamaan.

1. Nopeavaikuttaiset toimenpiteet:

- Sopeuttamalla metsäteollisuuden energiaverotuksen taso kilpailukykyiseksi kilpailijamaiden kanssa (esim. energiaveroleikkuria kehittämällä). Energiaverodirektiivi ja EU:n valtiontukisäännöt rajoittavat merkittävästi mahdollisuuksia kohdistaa tukitoimia (verotaso, veroleikkuri, uusiutuvan tuet) pelkästään yksittäiselle toimialalle. Metsä- ja puutuoteteollisuuden oma energiatuotanto perustuu pääosin uusiutuviin energiamuotoihin ja tällä tavoin tuettaisiin myös sen kehittymistä tavoitteiden edellyttämällä tavalla.
- Puutuotealan yritysten tuotteiden ja palvelujen asiakaslähtöisen kehittämisen ja markkinoinnin sekä kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisen tukeminen ja alan kannattavuuden parantaminen.
- Kestävän kehityksen mukaisen puuenergian käyttöä lisäävien investointien tuki ja biojalostamoiden investointituki.

2. Pitkävaikutteiset toimenpiteet, konkretisoitava toimenpiteiksi:

- Puumarkkinoiden toimintamallien ja regulaation kehittäminen yhteistyössä markkinaosapuolien kanssa toiminnan luottamuksen ja pitkäjä-

teisyys lisäämiseksi (TEM/MSO käynnistänyt selvitystyön, valmistuu 10/2009).

- Turvaamalla pitkäjänteinen ja kilpailukykyinen energiantuotanto perusvoimaratkaisulla.
- Investoimalla edelleen metsätalouden ja metsäteollisuuden infrastruktuurin kehittämiseen erityisesti energiapuun logistiikan tehostamiseksi liikenne- ja viestintäministeriön syksyllä 2009 käynnistämän selvityksen pohjalta (energiapuuterminaalit, metsäteollisuuden kuljetuksille tärkeät tie-, rata- ja vesiväylät).
- Metsäalan T&K-toiminnan edistäminen ja tukeminen: käytettävissä olevien resurssien kohdentaminen energiapuun korjuu- ja kuljetusteknologian kehittämiseen ja metsänhoitotöiden kehittämiseen. Energiapuun korjuun ja kuljetusten sekä metsänhoitotöiden teknologia on kehittymättömyyttä ja vakiintumatonta ja vaatii edelleen määrätietoista kehittämistä, jotta mm. metsänhoitotöiden koneellistamiskehitys nopeutuu ja energiapuun korjuun kasvavat tavoitteet voidaan saavuttaa. Lisäksi manuaalisten työmenetelmien tehokkuutta voidaan kasvattaa mm. paremmalla organisoinnilla.
- Metsätalouden kannattavuuden, kilpailukykyyn ja puun tarjonnan ylläpitäminen verotuksen ja kannustavien tukien avulla (ensiharvennuspuun verovapaus, energiapuun korjuun ja haketuksen kasvavien tavoitteiden mukainen tuki). Energiapuun korjuun ja ensiharvennusten tukeminen kannustavat hoitamaan nuoria metsiä.
- Metsätilakoon merkittävä kasvattaminen (50–100 ha) puumarkkinoiden ja metsätalouden kannattavuuden turvaamiseksi insenttiivien avulla: luovutusvoiton veron huojennus kaupoissa, joissa tilakoko kasvaa, perikuntien ja kuolinpesien hallinta-ajan rajoittaminen, sukupolvenvaihdoshuojennus (vastaavasti kuin yrityksissä ja maataloudessa). Metsätilakoon kasvattaminen parantaa metsätalouden kannattavuutta, antaa paremmat mahdollisuudet elinkeinon harjoittamiseen, lisää puun tarjontaa ja puunhankinnan tehokkuutta koko metsätalouden arvoketjussa ja kuljetuksissa (MMM/KMO käynnistänyt selvitystyön).
- Metsien käsittelymenetelmien hallittu monipuolistaminen metsien käyttöä ja hakkuita kannustavaksi, jotta muuttuva ja aikaisempaa monitavoitteisempi metsänomistajakunta hoitaisi metsäomaisuuttaan aktiivisesti ja tuottavasti. Suomen metsien puusto kasvaa enemmän kuin koskaan, metsänomistajakunnan tavoitteet ovat moninaisia ja tieto metsänkasvatuksen eri menetelmien taloudellisuudesta ja erilaisista mahdollisuuksista on lisääntynyt. Nämä mahdollistavat aikaisempaa monipuolisemmat ja metsänomistajien erilaisista tavoitteista lähtevät metsänkäsittelymenetelmät, joilla voidaan edistää raakapuun tarjontaa markkinoille ja varmistetaan metsien hyvä kasvukunto tulevaisuudessakin.

- Toimivien metsäpalvelumarkkinoiden synnyttäminen ja tukeminen sekä alalle tulon esteiden purku (TEM/MSO käynnistänyt selvitystyön)
 - Julkisten hankintojen politiikan tulee ympäristö- ja ilmastoperusteilla asettaa etusijalle uusiutuvista luonnonvaroista tuotetut tuotteet.
 - Varmistamalla alan koulutuksen ja tutkimuksen riittävät resurssit (OPM käynnistänyt koulutuksen uudistamisen).
- 3.** Alan strategisen rakennemuutoksen tukeminen:
- Suomen tulisi aktiivisesti edistää uusiutuviin luonnonvaroihin perustuva tuotantoa ja ratkaisuja ympäristömyönteisen energian ja materiaalien tuotannossa: kansainvälisen laajan ja riippumattoman tutkimuksen käynnistäminen puuraaka-aineen käytön etujen selvittämiseksi.
 - Vahvistaa merkittävästi metsäalan edunvalvontaa EU-tasolla.
 - Nykyistä metsäsektoria laajempi näkökulma T&K -toiminnan kehittämiseen: missä määrin panostuksia ja toimia on järkevä suunnata uusien mahdollisuuksien luontiin. Suomi voi toimia edelläkävijänä ja päättää kehittyä uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan vähähiilisen yhteiskunnan mallimaaksi.
 - T-K -toiminnan suuntaaminen palveluratkaisujen kehittämiseen metsäalalle perinteisen tuotokeskeisen tuotannon ohelle.

Lähteet

Ernst & Yoyng. Eastern promises. Survey on the pulp and paper industry and the emerging markets 2009.

Hetemäki, L. 2009. Suomen metsäsektorin kilpailukyky: näkemyksiä. Metsäalan strateginen ohjelma. 18.6.2009, Työ- ja elinkeinoministeriö. Esitelmä.

Hetemäki, L. & Hänninen, R. 2009. Arvio Suomen puunjalostuksen tuotannosta ja puunkäytöstä vuosina 2015 ja 2020. Metsäntutkimuslaitoksen työraportteja 122.

Indufor. 2009. Suomen metsäteollisuuden kilpailukyky. Metsäalan strateginen ohjelma. 18.6.2009, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Metsäteollisuuden ja metsäsektorin toimintaedellytystyöryhmä. Loppuraportti. 2008. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 19/ 2008.

Metsäteollisuus ry. elokuu 2009. Selvitys energiaverojen nettovaikutuksesta eri maissa, Stefan Sundman.

Metsätilastotiedote 25/2009. Metsäntutkimuslaitos 2009.

Metsätilastotiedote 30/2008. Metsäntutkimuslaitos 2008.

Metsäsektorin suhdannekatsaus 2008-2009. Metsäntutkimuslaitos 2008.

Sundman, S. 2009. Energiaveroratkaisut metsäteollisuuden näkökulmasta. Metsäteollisuus ry. 25.6.2009.

Tilli, T. 2009. Puun hintakehitys Keski- ja Pohjois-Euroopassa. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos. Metsäalan strateginen ohjelma. 12.6.2009, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Törmä, H. & Reini, K. 2008. Metsäteollisuuden mahdollisen supistuksen aluetaloudelliset vaikutukset. Helsingin yliopisto. Ruralia instituutti. 12.12.2008.

Liite 1

Ohjausryhmän jäsenet:

AKAVA, alueesiamies Saku Laapio, Karelsk

Koneyrittäjien liitto, toimitusjohtaja Matti Peltola

METLA, erikoistutkija Lauri Hetemäki

Metsäalan kuljetusyrittäjät ry, toiminnanjohtaja Kari Palojärvi

Metsäteollisuus ry, päällikkö Mikko Viljakainen (varalla päällikkö Auli Janatuinen

ja johtaja Antro Säilä)

MMM, metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen

MTK, tutkimuspäällikkö Erno Järvinen

Puuteollisuusyrittäjät ry, toiminnanjohtaja Tapani Tuohiniemi

SAK, puheenjohtaja Sakari Lepola (Puu- ja erityisalojen liitto)

STTK, neuvottelupäällikkö Jyrki Ketola (METO Metsäalan Asiantuntijat ry)

Suomen Sahat ry, puheenjohtaja Olli Raunio

TEM, erikoissuunnittelija Mika Tuomaala

TEM, strateginen johtaja Juha Ojala (pj.)

TEM, tutkimusjohtaja Heikki Räisänen

Toimihenkilöunioni, johtaja Markku Palokangas

VM, erityisasiantuntija Markku Stenborg

VM, neuvotteleva virkamies Jari Salokoski

STRATEGISKA PROGRAMMET FÖR SKOGSBRANSCHEN

Konkurrenskraften hos den inhemska produktionen inom skogs- och trävaruindustrin och skogsbruket

Arbets- och näringsministeriets publikationer

Konkurrenskraft

61/2009

1 Bakgrund

Den finländska skogsindustrin har under de senaste åren varit föremål för stora förändringar och denna trend kommer sannolikt att fortsätta. Skogsindustrins relativa andel av vår varuexport har varit sjunkande, men fortfarande kommer cirka 17 % av värdet på Finlands export av varor från skogsindustrin (år 2008) och skogsindustrins andel av industriproduktionen är cirka 15 %. År 2007 var skogsindustrins och skogsbrukets BNP-andel 5,9 %. År 2008 arbetade cirka 58 000 (1990 ca 92 000) personer inom skogsindustrin, dessutom arbetade cirka 24 000 personer inom skogsbruk. Skogsindustrin och skogsbruket sysselsätter alltså fortfarande direkt över 80 000 arbetstagare och hela klustret cirka 200 000 arbetstagare.

Förbättrandet av skogssektorns verksamhetsbetingelser har således fortfarande en ytterst stor betydelse för samhällsekonomin. De produkter och tjänster som skogssektorn producerar är också en utmärkt lösning på många centrala utmaningar, t.ex. att bekämpa klimatförändringen, att minska användningen av fossila bränslen och ersätta dem samt att bevara mångfalden i naturen.

Ett prioriterat område för det strategiska programmet för skogsbranschen är att säkerställa inhemsk produktion inom skogsbruket och skogs- och trävaruindustrin. I denna utredning ges en översikt av konkurrenskraften när det gäller skogssektorns verksamhetsmiljö och dess olika delfaktorer. Utifrån analyserna läggs det fram vissa åtgärdsförslag med hjälp av vilka konkurrenskraften hos skogs- och trävaruindustrin och skogsbruket i Finland kan förbättras. I och för sig är förslagen inte nya, men åtgärderna måste påbörjas snabbt och effektivt för att åstadkomma önskade effekter och förändringar.

Skogsbranschen kan analyseras på flera olika nivåer, till exempel med fokus på skogsbruket, skogsindustrin, skogsbranschen, skogssektorn eller hela skogsklustret. Det mest omfattande begreppet är skogsbranschen som inbegriper både skogssektorn och användningen av skogen för andra ändamål (rekreation, turism, kultur osv.). Branscher inom skogsindustrin är massa- och pappersindustrin och trävaruindustrin. Till trävaruindustrin hör såg-, skiv- byggnadssnickeri-, snickeri- och möbelindustrin. Den mest omfattande analysnivån för skogsbranschen är skogsklustret, som bland annat också innefattar branschens verkstadsindustri och kemiska industri samt tjänsteleverantörer t.ex. inom forskning och konsultering. I denna utredning ligger fokus på en utvärdering av konkurrenskraften hos skogsindustrin och trävaruindustrin. Dessutom analyseras skogsbrukets lönsamhet och konkurrenskraft.

Konkurrenskraften när det gäller industrins verksamhetsmiljö utvärderas i förhållande till den finländska skogssektorns viktigaste konkurrentländer. I Europa är konkurrenterna Sverige, Tyskland, Österrike, Frankrike, Norge, Estland, Litauen och

Tjeckien. På andra håll i världen är våra konkurrenter på skogsindustrimarknaden bl.a. USA, Kanada och Kina.

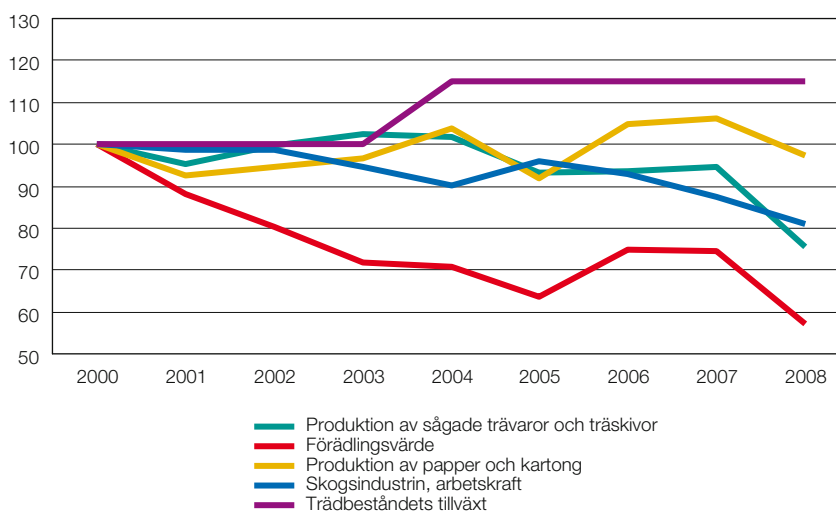
För utredningen beställde arbets- och näringsministeriet våren 2009 underlagsutredningar om Finlands konkurrenskraft från Indufor Oy, Pellervo ekonomiska forskningsinstitut och Skogsforskningsinstitutet. Dessutom har man i denna utredning använt sig av vissa andra utredningar om skogsbranschen, som publicerats på sistone. Denna utredning syftar till att samla ihop de viktigaste faktorerna som påverkar konkurrenskraften hos skogssektorns verksamhetsmiljö. Utgående från de bidragande faktorerna föreslås åtgärder för att förbättra konkurrenskraften. Som stöd för utredningen och åtgärdsförslagen har det funnits en styrgrupp som tillsattes av olika bakgrundsgrupper inom skogsbranschen.

4 Slutsatser och utvecklingsförslag

I ljuset av siffrorna i denna utredning kan de nuvarande faktorerna som inverkar på konkurrenskraften hos verksamhetsmiljön för den finländska skogs- och trävaruindustrin inte anses vara särskilt bra. Det bör observeras att denna analys inte riktar sig på företagets konkurrenskraft, utan på de faktorer som har inverkan på konkurrenskraften hos företagets verksamhetsmiljö. Det finns dock andra faktorer som påverkar företagets konkurrenskraft, exempelvis kompetensnivån när det gäller affärsverksamhet, företagets strategi och ledningen av företaget.

Som det också framgår av figuren nedan, ger skogarnas tillväxt bättre möjligheter än tidigare att använda träråvara på olika sätt. Det finns tillräckligt med råvara för skogs- och trävaruindustrin och energiproduktionen. Samtidigt kan man säkerställa att skogarna användas på ett hållbart sätt och tillgodose naturvårdsbehoven och behoven att använda skogarna till rekreation. Sysselsättningen och produktionen inom skogssektorn har sjunkit på 2000-talet. Den senaste tidens meddelanden om avveckling av kapacitet vid massa- och pappersfabriker accelererar produktionsminskningen. Det mest oroväckande är att skogs- och trävaruindustrins förädlingsvärde har sjunkit med 30–40% under granskningsperioden. Skogspolitikens satsningar har i huvudsak gällt virkesproduktionen i värdekedjans början och utbudet av råvaror. Nu bör satsningarnas tyngdpunkt flyttas framåt i värdekedjan.

Figur 12. Skogsindustrins förädlingsvärde, arbetskraft och produktion samt trädbeståndets tillväxt

Källa: Metla, 1999=100

Enligt de senaste uppgifterna är priset på träråvara i Finland högre än i nästan alla konkurrentländer. Endast i Tyskland är priset på virkesråvara högre än i Finland. Även priset på arbetsinsatsen är högre i Finland än i konkurrentländerna, särskilt inom massa- och pappersindustrin. Produktivitetens utvecklingen har under de senaste åren varit sämre än i konkurrentländerna och investeringsgraden har sjunkit på 2000-talet. Priset på energi är lägre i Finland än i de viktigaste konkurrentländerna, men det belastas av högre beskattning än hos andra. Det bör observeras att energins andel av skogsindustrins kostnader ändå är relativt låg, cirka 10 procent inom massa- och pappersindustrin och cirka 3 procent inom sågindustrin.

Under detta årtusende har kostnaderna inom massa- och pappersindustrin och sågindustrin i Finland stigit klart mycket fortare än hos konkurrenterna. En ogynnsam efterfråge- och prisutveckling när det gäller insats och utbyte, en låg investeringsgrad och en långsammare produktivitetens utveckling än i konkurrentländerna har haft betydande konsekvenser för konkurrenskraften hos den finländska massa- och pappersindustrin samt sågindustrin. Utöver dessa faktorer har en ogynnsam valutakursutveckling försvagat Finlands konkurrenskraft under denna granskningsperiod. Man har upprätthållit konkurrenskraften bl.a. genom att stänga olönsamma produktionsanläggningar.

Å andra sidan har skogstillväxten kontinuerligt ökat och den infrastruktur som industrin behöver är i gott skick. Dessutom har vi en hög nivå av teknologiskt kunnande. De nu verksamma produktionsanläggningarna är i regel tekniskt sett mycket konkurrenskraftiga. Det har gjorts betydande investeringar i energiaffärsverksamhet. Förnybar råvara för pappers- och virkesprodukter, lätt återvinning samt en länk till produktionen av förnybar energi kommer att stödja att dessa används för att ersätta produkter tillverkade av icke förnybara råvaror.

Skogsindustrin har möjlighet att utvecklas till ett lokomotiv för den nya bioekonomin. I fortsättningen kommer skogsindustrin att inta en mångsidigare roll som förädlare av naturresurser, bland annat när det gäller energiprodukter, biokemikalier, biokompositer och byggnadsverksamhet. Skogsindustrin kommer att höja sitt förädlingsvärde och stärka greppet om marknaden för nya slags träbaserade produkter, medan gamla produkter kommer att minska i betydelse. Realistiskt sett torde det emellertid ta 10-15 år innan helt nya produkter utvecklas till lönsamma och betydande affärsverksamheter. Dessutom krävs det en konkurrenskraftig verksamhetsmiljö för att produktionen ska placeras i Finland. Utvecklingen går mot mångsidigare träförädling, där energi- och kemiprodukter spelar en viktig roll.

När utvecklingsåtgärder och insatser planeras, är det befogat att betrakta frågan ur ett vidare perspektiv än enbart skogssektorn och överväga läget med beaktande av hela skogsbranschen. Dessutom måste man besluta i vilken mån det är klokt att inrikta insatserna och åtgärderna på att stödja och bevara nuvarande produkter jämfört med att skapa nya möjligheter. Finland kan vara en föregångare och besluta att bli ett mönsterland med låg kolförbrukning, där samhället bygger på förnybara naturresurser. Finland kan också ta initiativ inom EU och internationella

organisationer. Åtgärdsförslagen i denna utredning fokuserar på att säkerställa att det ska finnas verksamhetsförutsättningar i Finland.

Exempel på konkreta åtgärder för förbättrad konkurrenskraft och lönsamhet i produktionen, vilka genomförs som egna åtgärder inom branschen:

- ökad satsning på produktutveckling och i synnerhet på utveckling av servicelösningar
- ökad satsning på utveckling av ny service inom skogsbranschen: turism, användning av naturen för rekreation, försäljning av kompetens inom skogsbranschen
- marknadsorienterad produktionskapacitet
- mer produktivitetsförbättrande investeringar i Finland i syfte att effektivisera hela värdekedjan
- åtgärder och investeringar för att stävja kostnaderna för enskilda produktionssatsar (energi, arbetskraft, råvaror)
- stabil verksamhet på den inhemska virkesmarknaden (nya handlingsmodeller, förtroende mellan parterna)
- upprätthålla konkurrenskraften och lönsamheten i början av värdekedjan, dvs. inom skogsbruket
- ökad produktivitet och kostnadseffektivitet inom skogsvårdsarbete genom teknologisk utveckling och snabbt ibruktage av maskinella metoder, bl.a. för plantering och plantskogsskötsel

De viktigaste åtgärderna är branschens egna, som genomförs av företag och skogsägare. Den offentliga sektorns roll i främjandet av skogsindustrins konkurrenskraft är mindre.

Skogsbranschens konkurrenskraft kunde stärkas genom följande åtgärder. Förteckningen är ett omfattande förslag och kräver fortsatt prioritering, politiska beslut och därefter konkretisering till åtgärder. En del av åtgärdsförslagen ingår i Nationella skogsprogrammets förslag. Man har delvis börjat genomföra förslagen.

1. Snabbverkande åtgärder:

- Anpassa energibesattningen för skogsindustrin till en konkurrenskraftig nivå i jämförelse med konkurrentländerna (t.ex. genom att utveckla systemet med energiskattesänkningar). Energiskattedirektivet och EU:s statsstödsregler begränsar i betydande mån möjligheterna att rikta stödinsatser (skattenivå, skattelättnader, stöd för förnybar energi) endast till en enskild bransch. Skogs- och trävaruindustrins egen energiproduktion baserar sig i regel på förnybara energiformer och därigenom kan man också stödja att den utvecklas på det sätt som målen förutsätter.
- Stödja en kundnära utveckling och marknadsföring av varor och tjänster som företag i trävarubranschen tillhandahåller samt stödja utvecklandet av internationell affärsverksamhet och förbättra lönsamheten i branschen.

- Stöd för investeringar som ökar användningen av träenergi i överensstämmelse med en hållbar utveckling samt investeringsstöd för bioraffinaderier.
2. Långsiktiga åtgärder, måste konkretiseras till åtgärder:
- Utveckla virkesmarknadens handlingsmodeller och reglering i samarbete med marknadsparter i syfte att öka förtroendet och långsiktigheten (ANM/skogsprogrammet har inlett ett utredningsarbete, klart 10/2009).
 - Säkerställa långsiktig och konkurrenskraftig energiproduktion genom baskraftslösningar.
 - Fortsätta investeringar i utvecklingen av infrastrukturen för skogsbruket och skogsindustrin, i synnerhet för att effektivisera logistiken för energived utgående från en utredning som kommunikationsministeriet startade hösten 2009 (terminaler för energived, väg-, järnvägs- och vattenförbindelser som är viktiga för skogsindustrin).
 - Främja och stödja FoU-verksamheten inom skogsbranschen: rikta tillgängliga resurser till teknologin för att skörda och transportera energived samt till utveckling av skogsvårdsarbetena. Teknologin för att skörda och transportera energived såväl som teknologin för skogsvårdsarbeten är inte välutvecklad och etablerad och kräver fortfarande målmedveten utveckling för att bl.a. skogsvårdsarbeten ska kunna mekaniseras snabbare och för att man ska kunna uppnå de ökande mål som gäller skördandet av energived. Dessutom kan manuella arbetsmetoder göras effektivare bl.a. genom bättre organisering.
 - Upprätthålla lönsamheten och konkurrenskraften hos skogsbruket samt utbudet av virke med hjälp av beskattning och sporrande stöd (skattefrihet för förstagallringsved, stöd enligt de ökande målen för skördande av energived och flisframställning). Stödet för skördande av energived och förstagallringar sporrar till att unga skogar vårdas.
 - Betydligt större skogsbruksenheter (50-100 ha) genom incitament i syfte att förbättra lönsamheten på virkesmarknaden och i skogsbruket: lättnader på skatten på överlåtelsevinst vid förvärv där skogsbruksenheter blir större, begränsning av besittningstiden för arvingar och dödsbon, skattelättnad vid generationsskifte (på motsvarande sätt som i företag och inom jordbruket). Större skogsbruksenheter medför lönsammare skogsbruk, ger bättre möjligheter att idka näringen, ökar utbudet på virke och effektiviserar anskaffningen av virke, när det gäller hela värdekedjan för skogsbruket och transportererna (JSM/nationella skogsprogrammet har påbörjat ett utredningsarbete).
 - På ett behärskat sätt införa mångsidigare metoder för skogshantering i syfte att sporra till utnyttjande av skogar och avverkning, och för att den förändrande kretsen av skogsägare vars målsättningar ökat ska sköta sin skogsegendom på ett aktivt och produktivt sätt. Trädbeståndet i skogarna

i Finland växer mer än någonsin, skogsägarkretsen har många olika mål och kunskapen om hur lönsamma de olika metoderna för skogsodling är och kännedomen om olika möjligheter har ökat. Detta möjliggör mångsidigare skogsbehandlingsmetoder som utgår från skogsägarnas olika mål. Med hjälp av metoderna kan man främja utbudet av råvirke på marknaden och säkerställa att skogarna har god växtkraft också i framtiden.

- Skapa och stödja en välfungerande skogsservicemarknad samt undanröja hindren för inträde på marknaden (ANM/skogsprogrammet har påbörjat ett utredningsarbete).
 - Politiken för offentlig upphandling ska på miljö- och klimatgrunder prioritera produkter av förnybara naturresurser.
 - Säkerställa tillräckliga resurser för utbildning och forskning inom branschen (UVM har inlett en utbildningsreform).
- 3. Stödja den strategiska omstruktureringen inom branschen:**
- Finland bör aktivt främja produktion och lösningar som baserar sig på förnybara naturresurser i produktionen av miljövänlig energi och miljövänliga material. Inleda en internationell omfattande och oberoende undersökning för att få reda på fördelarna med att använda träråvara.
 - I betydande mån stärka intressebevakningen för skogsbranschen på EU-nivå.
 - En vidare synvinkel än den nuvarande skogssektorn på utveckling av FoU-verksamheten. I vilken mån lönar det sig att inrikta insatser och åtgärder på att skapa nya möjligheter? Finland kan vara en föregångare och besluta att bli ett mönsterland med låg kolförbrukning, där samhället bygger på förnybara naturresurser.
 - Inrikta FoU-verksamhet på att utveckla servicelösningar för skogsbranschen utöver den traditionella produktinriktade produktionen.

STRATEGIC PROGRAMME FOR THE FOREST SECTOR

Competitiveness of domestic production in Finnish forestry and the forest and wood product industry

MEE Publications
Competitiveness
61/2009

1 Background

In recent years, the Finnish forest industry has undergone major changes and this trend will probably continue. Although the forest industry's relative share of Finland's exports has been on the decline, it still accounts for some 17 per cent of the value of their total value, and for around 15 per cent of industrial production. In 2007, the forest industry and forestry's share of GDP totalled 5.9 per cent, and in 2008, approximately 58,000 (in 1990, ca. 85,000) people were employed by the industry, and around 24,000 by forestry. Hence, forestry and the forest industry still directly employ over 80,000 people, while the entire cluster employs some 200,000.

Therefore, improving the forest sector's operating conditions remains crucial to the national economy. Products and services produced by the forest sector may also meet many key challenges, such as those posed by the need to mitigate climate change, by dwindling supplies of fossil fuels and their replacement, and securing the diversity of the natural environment.

One of the focuses of the Strategic Programme for the Forest Sector lies in securing domestic production in the Finnish forestry and the forest and wood products industry. This survey is an overview of the competitiveness of the forest sector's operating environment and its various elements. On the basis of the analyses, some measures will be proposed to enhance the competitiveness of Finnish forestry and the forest and wood products industry. These proposals are not new as such, but their implementation should be initiated rapidly and efficiently in order to achieve the desired impacts and changes.

The forest sector can be reviewed on many different levels, for instance concerning forestry, the forest industry, the forest sector, or the entire forest cluster. The broadest term, the forest cluster, comprises both the forest sector and other usage of forests (recreation, tourism, culture, etc.) Forest industry sectors include the pulp and paper industry and the wood products industry, which, in turn, comprises the sawmill, plywood, prefabricated wooden house, wood construction, joinery and furniture industries. At the broadest level is the forest cluster, comprising, among others, the engineering industry within the sector, the chemical industry and service providers such as research and consultants. This survey focuses on assessing the competitiveness of the forest industry and wood products industry, while also examining the profitability and competitiveness of forestry.

The competitiveness of the industrial operating environment is assessed in relation to Finland's key competitors in the forest sector, including Sweden, Germany, Austria, France, Norway, Estonia, Lithuania and the Czech Republic in Europe. Also included are the United States, Canada and China in forest industry markets elsewhere in the world.

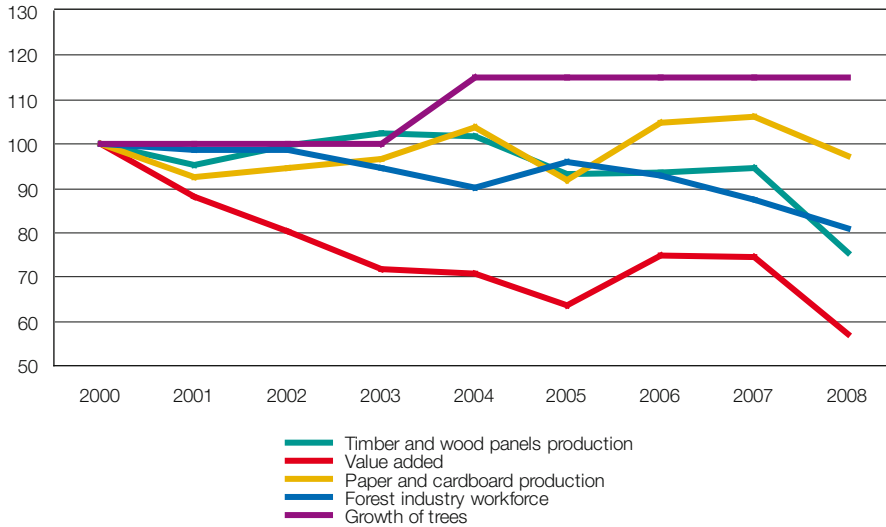
For the purposes of the survey, the Ministry of Employment and the Economy commissioned basic surveys on Finland's competitiveness from Indufor Oy, Pellervo Economic Research Institute PTT, and the Finnish Forest Research Institute (METLA). Moreover, this survey utilises certain other, recently published forest sector surveys. The objective of the survey is to summarise the key factors influencing the competitiveness of the forest sector's operating environment, and to propose measures to enhance competitiveness on their basis. The survey and proposed measures have gained the support of a steering group appointed by various background groups of the forest cluster.

4 Conclusions and development proposals

In light of the figures revealed by this survey, the factors currently influencing competitiveness in the operating environment of Finland's forestry and forest and wood products industry cannot be considered in a very positive light. It should be noted that this survey does not focus on the competitiveness of enterprises, but on the factors influencing the competitiveness of their operating environment. Other factors certainly influence the competitiveness of enterprises, including the level of business expertise, corporate strategies, and enterprise management.

As the attached diagram indicates, forest growth provides better opportunities than before for various forms of using wood raw material. There is sufficient raw material for the forest and wood products industry as well as energy production, while the sustainable use of forest, and the needs of nature conservation and recreational use can be ensured. In the 2000s, forest sector employment and production have fallen, while recent announcements concerning the shutdown of pulp and paper mill capacity accelerate the decline in production. The most alarming fact is that the value added of forest and wood products industry has fallen by 30-40 per cent during the period under review. Forest policy investments have primarily been targeted at the first part of the value chain, i.e. wood production and supply of raw material. Now, the focus of investments should be transferred downwards in the value chain.

Figure 12. Forest industry value added, workforce and production, and growth of trees

Source: Finnish Forest Research Institute Metla, 1999=100

The latest information indicates that the price of wood raw material in Finland is higher than in almost all competing countries except Germany, the only rival nation more expensive than Finland in this regard. Moreover, the price of labour input is higher in Finland, particularly in the pulp and paper industry. Over the last few years, productivity development has been inferior to competing nations, while the investment rate has declined in the 2000s. Energy prices are lower in Finland than in key rival countries, but even these are burdened by taxation rates higher than elsewhere. However, it should be noted that the share of energy in forest industry costs is relatively low, at approximately 10 per cent in pulp and paper industry, and some 3 per cent in the sawmill industry.

During the current millennium, the costs of the pulp and paper industry and the sawmill industry alike have increased at a distinctly faster rate in Finland than in competing countries. Adverse development in output and input demand and prices, the low investment rate and slower development of productivity than in rival nations has greatly affected the competitiveness of the Finnish pulp and paper industry and the sawmill industry. In addition to these factors, unfavourable exchange rate trends have weakened Finland's competitiveness during the review period. In fact, measures undertaken to maintain competitiveness include the closure of unprofitable production plants.

On the other hand, forest growth has increased continuously, the infrastructure required by industry is in good shape and technological expertise is high. Furthermore, most of the currently operating production plants are highly competitive in technological terms, and significant investments have been made in the energy

business. Renewable raw materials for paper and wood products, such products' high recyclability and their linkage to renewable energy production will support their utilisation in replacing products made of non-renewable raw materials.

The forest industry has the potential for developing into the driver of a new bio-economy. In days to come, the industry will assume a more diverse role in the refinement of natural resources, for example in energy products, biochemicals, biocomposites and construction. The forest industry will increase its added value, gaining a stronger foothold in the markets for novel wood-based products, while old products diminish in significance. However, realistically speaking, it is likely to take 10-15 years for completely new products to develop into profitable businesses of any note. Moreover, Finland must offer a competitive operating environment if the production of such goods is to be located here. The trend is towards more diversified wood processing, with energy and chemical industry products playing a major role.

When planning development measures and inputs, we should look beyond the forest sector and review the situation by taking the entire forest cluster into consideration. Moreover, decisions must be taken on the level of investment and scope of measures best directed at supporting and preserving current products, versus the creation of new possibilities. Finland can assume the role of a forerunner and decide to develop into a model country as a low carbon society based on renewable natural resources. Moreover, it could take the initiative in this respect within the EU and international organisations. However, the measures proposed in this survey focus on ensuring operating conditions in our home country.

In order to enhance the competitiveness of production within the sector, the industry itself can take concrete measures such as

- Greater investment in product development, particularly in service solutions
- Greater investment in the development of new forest sector services: tourism, recreational use of nature, selling of forest cluster expertise
- Market-based production capacity
- Higher productivity-enhancing investments in the home country, in order to enhance the efficiency of the entire value chain
- Measures and investments to control the costs incurred from individual production inputs (energy, workforce, raw materials)
- Stable domestic timber markets (new operating models, gaining the confidence of all stakeholders)
- Maintaining the front end of the value chain, i.e. the competitiveness and profitability of the forest industry
- Increasing the productivity and cost efficiency of forest management work through the development of technology and rapid mechanisation e.g. in planting and seedling stand management

Key measures are being implemented by the industry itself, by enterprises and forest owners alike, while the public sector plays a less significant role in promoting the forest industry's competitiveness.

Forest sector competitiveness could be reinforced through the following measures, involving a large number of proposals and requiring further prioritisation, political decisions, and thereafter, implementation as concrete measures. Some of the proposed measures are included in the proposals of the National Forest Programme, and their implementation is underway.

1. Measures with a rapid impact:

- Through adapting the forest industry's energy taxation rate to a level which is competitive with rival nations (e.g. by developing energy tax cuts). The energy tax directive and EU regulations concerning state subsidies significantly limit the possibilities for targeting support measures (tax level, tax cuts, subsidies for renewable) at a single industry alone. The forest and wood products industry's own energy production is primarily based on renewable forms of energy, and this would also contribute to its development in line with the objectives in hand.
- Support for the customer-oriented development and marketing of products and services by enterprises in the wood products industry, alongside support for the development of international business and enhancing the profitability of the industry.
- Support for investments enhancing the use of wood-based energy in compliance with sustainable development principles, and investment subsidies for biorefineries.

2. Measures with long-term impacts, requiring implementation as concrete measures:

- Development of the operating models and regulation of timber markets in cooperation with market operators, in order to enhance confidence and a long-term approach to measures (MEE has launched a survey, to be completed in 10/2009).
- Long-term competitive energy production ensured through basic power solutions.
- Further investment in the development of forestry and forest industry infrastructure, in particular to enhance the efficiency of energy wood logistics on the basis of a survey launched by the Ministry of Transport and Communications in the autumn 2009 (energy wood terminals, roads, railways and waterways which are the key to forest industry transports).
- Promoting and supporting R&D activities in the forest cluster: Targeting of available resources at the development of wood harvesting for energy and transport technology and forest management. The harvesting and transport technology of wood for energy as well as forest management activities is at a rudimentary stage and has yet to establish itself. In response, e.g. the more rapid mechanisation of forest management activities and the achievement of more ambitious energy wood harvesting objectives

becomes possible. Moreover, the efficiency of manual working methods can be enhanced e.g. through better organisation.

- Maintaining the profitability, competitiveness and wood supply of forestry with the help of taxation and incentive subsidies (tax exemption on sales income from first thinnings, support in accordance with raising the targets for the harvesting of wood for energy, and chipping). Support for energy wood harvesting and first thinnings will motivate owners to manage young forests.
 - Considerable increases in the size of forest holdings (50-100 ha) through incentives, in order to secure the markets for wood and the profitability of forestry: Concessions on capital gains tax for transactions increasing the size of forest holdings, limiting the holding period of heirs and unpartitioned estates, concessions for generational transfers (similar to enterprises and agriculture). Increasing the size of forest holdings would improve the profitability of forest management, provide better opportunities for making a livelihood, and increase the roundwood supply and the efficiency of roundwood acquisition throughout the forestry value chain and transports (the Ministry of Agriculture and Forestry/National Forest Programme has launched a survey).
 - Controlled diversification of forest management methods, by rendering them motivational in terms of the use and harvesting of forests. In this way, a transforming forest ownership base, with more diverse objectives, would stimulate active, profitable forest management. Finnish forests are growing more than ever, the forest owner base has diverse goals and there is more information on the cost-effectiveness of various forest cultivation methods and the diverse potential thereof. These are facilitating more diversified forest management methods based on forest owners' divergent objectives, which might promote the supply of roundwood and ensure the plentiful growth of forests in the years to come.
 - Establishment of and support for a functioning forest service market, and the elimination of obstacles to entering the industry (Ministry of Employment and the Economy/Strategic Programme for the Forest Sector have launched a survey).
 - For environmental and climate-related reasons, public procurement policy will prioritise products made from renewable natural resources.
 - Ensuring adequate resources for training and research in the sector (Ministry of Education has launched a training reform).
- 3. Support for strategic structural change in the sector:**
- Finland should actively promote production and solutions based on renewable natural resources, in the production of pro-environmental energy and materials, by launching extensive international independent research into analysing the benefits involved in using wood as a raw material.

- Enhancing the supervision of forest sector interests significantly at EU level.
- Developing a broader perspective on the development of R&D activities, beyond the current forest sector: to what extent would it be reasonable to target investments and measures at the creation of new possibilities? Finland can assume the role of a forerunner and decide to develop into a model country with a low carbon society, based on renewable natural resources.
- Targeting of R&D activities at the development of service solutions for the forest sector, in addition to traditional product-oriented production.

Tekijät Författare Authors Konkurrenskraftsarbetsgruppen för Strategiska programmet för skogsbranschen Ordförande: Juha Ojala	Julkaisu-aika Publiceringstid Date November 2009 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Konkurrenskraften hos den inhemska produktionen inom skogs- och trävaruindustrin och skogsbruket	
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Den finländska skogsindustrin har under de senaste åren varit föremål för stora förändringar och denna trend kommer sannolikt att fortsätta. Skogsindustrins relativa andel av vår varuexport har varit sjunkande, men fortfarande kommer cirka 17 % av värdet på Finlands export av varor från skogsindustrin (år 2008) och skogsindustrins andel av industriproduktionen är cirka 15 %. År 2007 var skogsindustrins och skogsbrukets BNP-andel 5,9 %.</p> <p>Förbättringen av skogssektorns verksamhetsbetingelser har således fortfarande en ytterst stor betydelse för samhällsekonomin. De produkter och tjänster som skogssektorn producerar är också en utmärkt lösning på många centrala utmaningar, t.ex. att bekämpa klimatförändringen, att minska användningen av fossila bränslen och ersätta dem samt att bevara mångfalden i naturen.</p> <p>Ett prioriterat område för det strategiska programmet för skogsbranschen är att säkerställa inhemsk produktion inom skogsbruket och skogs- och trävaruindustrin. I denna utredning ges en översikt av konkurrenskraften när det gäller skogssektorns verksamhetsmiljö och dess olika delfaktorer. Utifrån analyserna läggs det fram vissa åtgärdsförslag med hjälp av vilka konkurrenskraften hos skogs- och trävaruindustrin och skogsbruket i Finland kan förbättras.</p> <p>Skogsbranschen kan analyseras på flera olika nivåer, till exempel med fokus på skogsbruket, skogsindustrin, skogsbranschen, skogssektorn eller hela skogsklustret.</p> <p>I denna utredning ligger fokus på en utvärdering av konkurrenskraften hos skogsindustrin och trävaruindustrin. Dessutom analyseras skogsbrukets lönsamhet och konkurrenskraft.</p> <p>För utredningen beställde arbets- och näringsministeriet våren 2009 underlagsutredningar om Finlands konkurrenskraft från Indufor Oy, Pellervo ekonomiska forskningsinstitut och Skogsforskningsinstitutet. Dessutom har man i denna utredning använt sig av vissa andra utredningar om skogsbranschen, som publicerats på sistone. Denna utredning syftar till att samla ihop de viktigaste faktorerna som påverkar konkurrenskraften hos skogssektorns verksamhetsmiljö. Utgående från de bidragande faktorerna föreslås åtgärder för att förbättra konkurrenskraften. Som stöd för utredningen och åtgärdsförslagen har det funnits en styrgrupp som tillsattes av olika bakgrundsgrupper inom skogsbranschen.</p> <p>I ljuset av siffrorna i denna utredning kan de nuvarande faktorerna som inverkar på konkurrenskraften hos verksamhetsmiljön för den finländska skogs- och trävaruindustrin inte anses vara särskilt bra. Det bör observeras att denna analys inte riktar sig på företagets konkurrenskraft, utan på de faktorer som har inverkan på konkurrenskraften hos företagets verksamhetsmiljö. Det finns dock andra faktorer som påverkar företagets konkurrenskraft, exempelvis kompetensnivån när det gäller affärsverksamhet, företagets strategi och ledningen av företaget.</p> <p>De viktigaste åtgärderna är branschens egna, som genomförs av företag och skogsägare. Den offentliga sektorns roll i främjandet av skogsindustrins konkurrenskraft är mindre.</p> <p>I rapporten läggs fram förslag till förbättring av skogsbranschens konkurrenskraft på kortare och längre sikt. Åtgärdsförslagen överförs till statsrådet för beslutsfattande.</p>	
Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Strategiska programmet för skogsbranschen Strategidirektör Juha Ojala, tfn 010 606 3562	
Asiasanat Nyckelord Key words skogsindustri, skogsbruk, skogsbransch, skogssektor, skogskluster, trävaruindustri, lönsamhet, konkurrenskraft, trä, energi, produktivitet	
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-305-5
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 51	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Tekijät Författare Authors Competitiveness Workgroup of the Strategic Programme for the forest Sector Chairman: Juha Ojala	Julkaisuaika Publiceringstid Date November 2009 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment
Julkaisun nimi Titel Title Competitiveness of domestic production in Finnish forestry and the forest and wood product industry	
Tiivistelmä Referat Abstract <p>In recent years, the Finnish forest industry has undergone major changes and this trend will probably continue. Although the forest industry's relative share of Finland's exports has been on the decline, it still accounts for some 17 per cent of the value of their total value, and for around 15 per cent of industrial production. In 2007, the forest industry and forestry's share of GDP totalled 5.9 per cent.</p> <p>Therefore, improving the forest sector's operating conditions remains crucial to the national economy. Products and services produced by the forest sector may also meet many key challenges, such as those posed by the need to mitigate climate change, by dwindling supplies of fossil fuels and their replacement, and securing the diversity of the natural environment.</p> <p>One of the focuses of the Strategic Programme for the Forest Sector lies in securing domestic production in the Finnish forestry and the forest and wood products industry. This survey is an overview of the competitiveness of the forest sector's operating environment and its various elements. On the basis of the analyses, some measures will be proposed to enhance the competitiveness of Finnish forestry and the forest and wood products industry.</p> <p>The forest sector can be reviewed on many different levels, for instance concerning forestry, the forest industry, the forest sector, or the entire forest cluster. This survey focuses on assessing the competitiveness of the forest industry and wood products industry, while also examining the profitability and competitiveness of forestry.</p> <p>For the purposes of the survey, the Ministry of Employment and the Economy commissioned basic surveys on Finland's competitiveness from Indufor Oy, Pellervo Economic Research Institute PTT, and the Finnish Forest Research Institute (METLA). Moreover, this survey utilises certain other, recently published forest sector surveys. The objective of the survey is to summarise the key factors influencing the competitiveness of the forest sector's operating environment, and to propose measures to enhance competitiveness on their basis. The survey and proposed measures have gained the support of a steering group appointed by various background groups of the forest cluster.</p> <p>In light of the figures revealed by this survey, the factors currently influencing competitiveness in the operating environment of Finland's forestry and forest and wood products industry cannot be considered in a very positive light. It should be noted that this survey does not focus on the competitiveness of enterprises, but on the factors influencing the competitiveness of their operating environment. Other factors certainly influence the competitiveness of enterprises, including the level of business expertise, corporate strategies, and enterprise management.</p> <p>Key measures are being implemented by the industry itself, by enterprises and forest owners alike, while the public sector plays a less significant role in promoting the forest industry's competitiveness.</p> <p>Short-term and long-term measures to enhance the competitiveness of the forest sector are proposed in the report. The proposed measures will be brought to the Government for decision.</p> Contact person at the Ministry of Employment and the Economy: Strategic Programme for the Forest Sector, Strategic Director Juha Ojala, tel. +358 (0)10 606 3562	
Asiasanat Nyckelord Key words forest industry, forestry, forest sector, forest cluster, wood products industry, profitability, competitiveness, wood, energy, productivity	
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-305-5
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 51	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Vain sähköinen julkaisu Endast som elektronisk publikation Published in electronic format only

Metsä- ja puutuoteteollisuuden kotimaisen tuotannon ja metsätalouden kilpailukyky

Verkköjulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-305-5

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY